

Leidžia

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, Wileńska 9
tel. 87 5162 125

Interneto svetainės adresas

www.punskas.pl

Elektroninio pašto adresai:

vabo@wp.pl
ausra@wp.pl

Redakcijos adresas

T. Kościuszki 76
16-400 Suwałki
(įėjimas nuo Chłodna g.)

Redaguoja:

B. Burdinaitė-Ołów – redaktorė,
K. Baranauskas,
O. Virbylienė,
K. Leončikas,
V. Batvinskas.

Stilistė, korektorė

B. Burdinaitė-Ołów

Techninis redaktorius

V. Žilionis

Numeris pasirašytas spaudai

2024 04 16

Viršeliuose:

Vasario 16-osios minėjimas Suvalkuose
(Onutės Virbylienės nuotr.)
Kovo 11-osios šventės akimirka
(Birutės Burdinaitės-Ołów nuotr.)

Spausdino „Aušros“ leidyklos
spaustuvė.

Tiražas 500 egz.

**Rankraščiai taisomi
ir trumpinami redakcijos
nuožiūra.
Redakcijos nuomonė
nebūtinai sutampa su autorių
nuomone.**

Turinys

Redaktorės žodis	3
K. BARANAUSKAS Sūduvio godos	3

LIETUVA

ARKIVYSKUPAS L. VIRBALAS SJ Mieli lietuviai, visi ramybės ir taikos trokštantys žmonės!	4
J. ŠALČIŪNAS Atvelykį prisiminius	4
O. VIRBYLIENĖ Naujų knygų sutiktuvės	5
K. LEONČIKAS Tolima – artima Magdalena Avietėnaitė	7

KRAŠTO PRAEITIS IR DABARTIS

V. BATVINSKAS Atrask Sūduvos (Jotvos) piliakalnius	10
K. LEONČIKAS Krasnapolio valsčius (6 dalis)	11
K. BARANAUSKAS Trečiojo kelio paieška	15

ŠVIETIMAS IR KULTŪRA

K. LEONČIKAS Didžiausias pasaulio muziejus	17
O. VIRBYLIENĖ Suvalkų lietuviai paminėjo Vasario 16-ąją	18
D. KRAKAUSKAITĖ Kovo 11-osios minėjimas	20

IŠKELIAVĘ AMŽINYBĖN

K. LEONČIKAS Iškeliavo į anapilį Kazimieras Vytautas Senda	20
--	----

KŪRYBOS LANKOSE

J. ŠALČIŪNAS Bendravimo pasiilgus	22
O. VIRBYLIENĖ Marijampolė	22
G. PEČIULYTĖ Sūduva šalia sesės Prūsijos	22
T. JONUŠKIENĖ Senoji nuotrauka	22
P. SOVULIS Gyvenimo pavasaris	23
J. MALINAUSKAITĖ-VEKTORIENĖ Mano ašaras...	23
K. BARANAUSKAS Krepšinis	23

LLD Suvalkų skyriaus kronika	24
Iš „Sūduvos“ veiklos	27
Suvalkų lietuvių vaikų darželio šventės ir šokiadieniai	30
Iš Suvalkų lietuvių pagrindinės mokyklos gyvenimo	31

R E D A K T O R Ė S

Ž O D I S

Mieli skaitytojai!

Sulaukėme šv. Velykų, tačiau gamta dar nelabai drąsiai bunda iš žiemos sąstingio. Pavasaris žingsniuoja laukais neskubėdamas. Nors jau galime grožėtis žaluma pasipuošusiais medžiais, džiaugtis parskridusiais gandrais, saulutė ne per labai lepina mus savo spinduliais, šiluma, o naktimis netgi šaltukas paspaudžia. Laukdami tikro pavasario, prisiminkime, kuo pirmąjį šių metų ketvirtį gyveno Suvalkų lietuviai.

Kaip ir kasmet paminėtos lietuviams reikšmingos datos – Vasario 16-oji ir Kovo 11-oji. Lietuvos valstybės atkūrimo dienos minėjimas vyko Švč. Jėzaus Širdies bažnyčioje, kurioje suvalkiečiai renkasi lietuviškoms pamaldoms. Kovo 11-osios šventei susiburta lietuvių pagrindinėje mokykloje. Jauniausios kartos atstovai kartu su kitų lietuviškų mokyklų mokiniais dalyvavo taip pat minėjime Kampuočiuose prie Lietuvos nepriklausomybės paminklo.

Jau nemažai metų Lietuvoje nuo vasario 16-osios iki kovo 11-osios vyksta Lietuvių kalbos dienos, kuriomis siekiama didinti lietuvių kalbos prestižą, stiprinti jos mokymosi motyvaciją, prisidėti prie šios kalbos sklaidos pasaulyje, telkti bendruomenes. Tuo laikotarpiu šalyje ir užsienyje organizuojama daug renginių, skirtų kartu pasidžiaugti gimtąja kalba. Šiomet kviesdama į 9-ąsias Lietuvių kalbos dienas Valstybinės lietuvių kalbos komisijos pirmininkė dr. Violeta Meiliūnaitė sakė: „Kalba pirmiausia yra žmonės. Tam, kad kalba būtų gyva, ją turi kažkas vartoti. Didžiąją įtaką lietuvių kalbai daro toli gražu ne kalbininkai, o tie, kas kiekvieną dieną gatvėje kalba lietuviškai, kas savo vaikus mokome lietuviškai ir tai darome iš meilės, o ne iš pareigos.“ 1992 metais UNESCO lietuvių kalbą išrinko pačia gražiausia pasaulyje. Juo labiau džiugu, kad ir Suvalkuose ši kalba dar skamba trijų kartų atstovų – suaugusiųjų, jaunimo ir vaikų – lūpose...

Redaktorė

SŪDUVIO GODOS

*Kai pavasario saulė
rytą ankstyvą
žadina žmogų
svajūną
laukai jau pražydę
vieversys gieda
vanduo pakalnėm linksmi
čiurlena
Prakalbinta žemė
dieviško prado
skubina telkti gėrybių
aruodą
dangaus karalystėj lietutis
kyla
aidina orą
nešdamas prabangų
gaivumą
Taip jau pasaulis
amžinai rieda*

*net vėjas ratą malūno
suka
mėnulis per naktį
saulę vaduoja
laikas be atvangos tiksi
metus skaičiuoja
Žmogaus kelionė
itin paslaptinga
kas aplink supa
Dievo valia
einant per gyvenimo vingius
ir tylą
meilė artimajam išlieka
gerovės išdava
Čia ir Ančia Juodoji
tarsi svingo dama
labina čiabuvius
klajūnus
šiam pasauly gi viskas teka*

*ir šalia upės prigludęs
sūduvio godų
rūmas*

Kazimieras BARANAUSKAS

MIELI LIETUVIAI, VISI RAMYBĖS IR TAIKOS TROKŠTANTYS ŽMONĖS!

Sulaukėme Velykų – Kristaus prisikėlimo šventės. Ji siejasi su šviesa ir džiaugsmu. Po mirties ant kryžiaus, kai viskas, atrodė, žlugo ir baigėsi, Kristus prisikėlė ir visų mūsų gyvenimui suteikė naują prasmę. Tai skelbia džiugus varpų skambėjimas.

Vis dėlto džiaugsmas neatėjo savaime ir iš karto. Moterys nuskubėjo prie Jėzaus kapo, kai dar buvo tamsu – ne tik aplinkui, bet ir jų širdyse, nes mirė Mokytojas ir Viešpats. Apaštalai buvo užsirikę, ir Evangelija neslepia jų nuostabos, baimės, netikrumo. Jėzus pirmas juos užkalbina, randa būdą pažadinti tikėjimą. Tai daro ne versdamas, o pakviesdamas. Jis pasirodo kaip sodininkas, pakeleivis, einantis į Emausą, nepažįstamasis ant kranto; yra kartu, bet tas artumas leidžia kiekvienam laisvai apsispręsti. O Jį atpažinusiujų širdys užsidega džiaugsmu.

Mūsų kelias taip pat nėra lengvas. Švenčiame dar vienas Velykas su siaubingu karu prie Lietuvos vartų. Jaučiame skausmą dėl žuvusiųjų, daugybės sužeistųjų, aplinkos niokojimo Ukrainoje, Šventojoje Žemėje, kituose karo apimtuose kraštuose. Mūsų pačių kasdienos vargai, netikrumas dėl rytdienos taip pat išbando tikėjimą Prisikėlusiuoju. Kaip rašė popiežius Pranciškus, „dažnai atrodo, kad Dievo nėra: regime nemažtantį neteisingumą, piktumą, abejingumą ir žiaurumą. Tačiau taip pat tikra ir tai, kad tamsybėje visada pradeda kaltis kažkas nauja, kas anksčiau ar vėliau duoda vaisių.

Ant plyno lauko vėl užsispyrusiai ir nenugalimai rodosi gyvybė“ (Evangelii gaudium, 276).

Prisikėlimo šventė atskleidžia tą nepaprastą naujumą. Kristaus prisikėlimas nėra praeities dalykas, o realiai veikia šiandien, todėl galime džiaugtis, turėti viltį net patirdami įvairiausių sunkumų ir išbandymų. Ši viltis nėra „pigai“ ar „greita“ paguoda sunkioje situacijoje, o moko pasitikėti Dievo apvaizda, kuri pranoksta žmogišką laiką ir erdvę. Velykos visada buvo išlaisvinimo ir vilties šventė. Jos primena, kad Dievas laikosi savo pažadų ir ateina išgelbėti net tada, kai viskas atrodo prarasta.

Tikime, kad pergalė, išgelbėjimas, kurio laukiame, tikrai ateis, bet ne stebuklingai ir automatiškai. Ir mes turime būti aktyvūs, priiimti savo atsakomybę pasitikėdami Dievu, kuris jau ne kartą mus išvedė į laisvės kelią. Jėzus, gyvendamas žemėje, gydė ligonius, maitino alkanuosius, pasmerkė neteisingumą, mokė atleisti. Tai kviečia daryti ir mus. Jei taip gyvensime, prisikėlimas jau dabar taps nauja pradžia, kuri pilnai išsiskleis dangaus Tėvo artumoje.

Velykų laiku dažnai skamba psalmės žodžiai: „Viešpats šią dieną mums davė, – linksminkimės, džiugesį skleiskim!“ Džiaukimės, nes gyvybės Valdovas Jėzus nugalėjo nuodėmę bei mirtį, o visus žmones vienija kaip brolius ir seseris, turinčius vieną dangiškąjį Tėvą. Visi lietuviai, gyvenantys Lietuvoje ir pasklidę

po platų pasaulį, taip pat jauskimes esą viena šeima, palaikantys vienas kitą. Tegul mus apšviečia prisikėlusio Kristaus šviesa, kad taptume vilties ir gyvenimo liudytojais.

Su šv. Velykom!

Arkivyskupas

Lionginas VIRBALAS SJ,
Delegatas užsienio lietuvių
katalikų sielovadai

Atvelykį prisiminus

*Ir vėl ridena
Žmonės loveliais
Margučius –
Itin gražius,
Susigyvenę
Su tradicija
Velykine.*

*Varpai bažnyčių
Ir šventos Mišios
Labai pritiko
Prie šventės šitos.*

*Juk padėkota
Už pakartotą
PRISIKĖLIMĄ –
Stebuklą tikrą,
Kad kėlės KRISTUS!*

2024-04-07

Jeronimas ŠALČIŪNAS

NAUJŲ KNYGŲ SUTIKTUVĖS

ALGIRODO ŠUKIO (1927–2018) KNYGOS „ATMINTIES DIENORAŠČIAI“ PRISTATYMAS

Sausio 13 dieną Vilniaus mokytojų namų Baltojoje salėje vyko tremtinio, ilgamečio VU Matematikos ir informatikos fakulteto darbuotojo doc. Algirdo Šukio knygos „Atminties dienoraščiai“ pristatymas. Susirinko pilna salė žmonių: Algirdo Šukio bendražygiai, bendraminčiai, draugai, kolegos bei buvę studentai, artimieji.

Renginį vedė knygos sudarytoja ir redaktorė, a. a. Algirdo Šukio žmona Daiva Šukienė. Pristatymo programa buvo labai apgalvota, įvairi. Išgirdome knygos ištraukų, kurias skaitė žmona, sūnus ir kiti bendraminčiai. Dalijosi savo prisiminimais buvę studentai, darbuotojai. Renginio metu nuskambėjo ne viena graudi tremtinių daina.

Algirdo Šukio didžioji gyvenimo dalis prabėgo Sibire, tremtyje. Patyręs ir ištvėręs visokiausius rūščius išbandymus, jis nepasimetė, išliko savimi, neprikaupė geluonies, o atskleidė geriausias savybes ir gabumus, paveldėtus ir puoselėtus tėvų. Žmogaus švietimas, lavinimas ir kultūros ugdymas tapo asmeniniu tikslu. Savo mokiniams kaip didžiulę dovaną ateičiai paliko ne tik reikalingas žinias, bet ir teigiamos energijos, aukštos moralės, mąstymo platumo, pilietiškumo, padorumo ir žmogiškos šilumos užtaisą.

„Knyga „Atminties dienoraščiai“ nepataikauja skaitytojo lūkesčiams, neveda lengvo suvokimo keliu, o kviečia mąstyti – apie

pasaulio tvarką, apie Asmenybės ir Sistemos susidūrimą, apie priešybes ir įtampas tarp jų, apie stiprybę ir gebėjimą išlikti, apie tai, ko moko (ar ne) istorija, apie jos įvykių cikliškumą... Kas ypač aktualu šiomis dienomis, kai blogio jėgos prie pat mūsų valstybės – Lietuvos sienų (...). Mūsų atminties kelionių prisiminimai nutiesia kelius į ateities keliones. Prisiminimai apie tuos, kurie išsiruošė į kelią Anapilin anksčiau už mus. Kada

paprasta“, „Motinos areštas“, „Bėgame iš 67-ojo kvartalo“, „Gyvenimas kartu su lenkais“, „Kelionė į Lietuvą“. Antroji dalis skirta gyvenimui Lietuvoje po pirmos tremties iki suėmimo, kalėjimų ir antros tremties laikotarpiui. Knygos pabaigoje išspausdinti Algirdo Šukio prisiminimai „Apie tėvą ir vaikystę“, įdėta nemažai nuotraukų iš tremties laikų ir gyvenimo Lietuvoje bei visas pluoštas laiškų ištraukų.

Algirdo Šukio sūnus Mindaugas su žmona Daiva knygos pristatyme
(Onutės Virbylienės nuotr.)

nors mes vėl sutiksime visus savo mylimus žmones tenai, toli...“ – sako autoriaus sūnus Mindaugas su žmona Daiva, nuoširdžiai dėkodami visiems, paskatinusiems ryžtis išleisti šią knygą ir taip pagerbti jiems brangų žmogų.

Knyga susideda iš keturių dalių. Pirmojoje „Taip buvo“ rasime tokius prisiminimus: „Kelionė į Sibirą“, „Tremtyje“, „Ne taip jau

„Atminties dienoraščiai“ – tai ne apsakymai ir ne romanas. Tai aprašyta gyvenimo realybė, tiesa, kurią verta perduoti jaunesniajai kartai, kad prisimintų ir įvertintų Lietuvos laisvės kainą. Šviesus Algirdo Šukio atminimas išliks visų jį pažinojusiųjų širdyse, o jo darbai ilgai primins apie principingą, pilietišką žmogų, visa širdimi atsidavusį savo veiklai ir Lietuvai.

Algirdas Šukys gimė 1927 m. sausio 12 d. Kuosėnuose (tuometiniame Kupiškio valsčiuje), pradžios mokyklos mokytojo Aleksandro Šukio ir Marijos Petrylaitės-Šukienės šeimoje. Baigęs pradžios mokyklą, 1938–1939 m. mokėsi namuose, eksternu išlaikė egzaminus ir 1939-ųjų rudenį įstojo į Panevėžio berniukų gimnaziją.

1941 m. birželio 14 d. Algirdas, sesuo Danutė ir motina buvo suimti ir ištremti į Altajaus kraštą – pradžioje į Barnaulo miestą, vėliau į Ustj-Pristanės rajono taigą. 1943 m. motina areštuota ir etapu varyta į lagerį. Tačiau jai pavyko pabėgti į Ustj-Kalmankos rajoną ir pasislėpti pas tremtinius lenkus. 1945 m. motina slapta išsivedė ir vaikus. 1946-aisiais, kai lenkams buvo pasiūlyta vykti iš Altajaus į Gdanską, Šukių šeima pakeliui grįžo į Lietuvą. 1949 m. šeima areštuota ir apkaltinta pabėgimu iš tremties.

Šukių šeima per kalėjimus gražinta į Altajaus krašto Ustj-Kalmankos rajono Čaryšo tarybinį ūkį, kur Algirdas, dirbdamas transporte, Ustj-Kalmankos vidurinėje mokykloje išlaikė vidurinės mokyklos baigiamuosius egzaminus ir gavo brandos atestatą. Jam nebuvo leista išvažiuoti į Tomsko sritį ir įstoti į Tomsko universitetą, į kurį buvo priimtas. Pasiūlyta stoti į Barnaulo pedagoginio instituto Fizikos ir matematikos fakultetą. Kai jį baigė, siūlyta stoti į aspirantūrą Maskvos universitete, bet su sąlyga, kad bendradarbiaus su KGB. Atsisakius buvo paskirtas į Ustj-Kalmankos vidurinę mokyklą, kurioje dirbo iki 1958 m. Tais metais iš mokyklos buvo pašalintas, tačiau Altajaus krašto

švietimo skyrius įdarbino Mokytojų tobulinimo institute. Iš jo 1960 m. pakviestas į Altajaus politechnikos institutą – čia buvo pavesta organizuoti skaičiavimo centrą, naujos specialybės katedrą ir mokslinių tyrimų laboratoriją. Prieš priimdamas šį pasiūlymą, Algirdas nuvyko į Lietuvą, tačiau šeimai nebuvo leista gyventi Sovietų Sąjungos europinėje dalyje, nes jo tėvas Aleksandras Šukys 1945 m. pasitraukė į Vakarų ir dirbo lietuviškoje Vasario 16-osios gimnazijoje Hiutenfelde. Teko priimti Altajaus politechnikos instituto pasiūlymą.

Šiame institute jis dirbo iki 1983 m. Už pedagoginę ir mokslinę veiklą Algirdui Šukiui buvo suteiktas docento vardas. 1983 m. balandžio mėn. skaičiavimo centre atlikta krata. Algirdas apkaltintas antitarybine veikla ir atleistas iš visų pareigų. Buvę jo studentai iškvietė korespondentus ir aukštesnės valdžios atstovus iš Maskvos, ir visi kaltinimai buvo atšaukti. 1984 m. Algirdas atvyko dirbti į Vilniaus universitetą. Čia Matematikos ir informatikos fakulteto studentams dėstė automatizuotų valdymo sistemų, matematinės sistematikos ir kitus kursus. Buvo ypatingai reiklus, visiškai atsidavęs savo darbui, gerbiamas studentų ir kolegų. Paliko gausybę savo dėstytos medžiagos: paskaitų konspektų, užrašų, vaizdo medžiagos.

Algirdas Šukys aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje. Buvo Sąjūdžio dalyvis, 1991 m. sausio 13-ąją sužeistas įvykiuose prie Vilniaus televizijos bokšto. Apdovanotas Sausio 13-osios ir Zigmo Žemaičio medaliais bei Ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Riterio kryžiumi.

BIRUTĖS KANEVIČIENĖS KNYGOS „KORĖTA MIGLA“ PRISTATYMAS

Birutė Kanevičienė (g. 1956 m.) savo kūrybinį kelią pradėjo 2013-aisiais. Ji esanti žinomo Lietuvos poeto, tremtinio a. a. Jono Stašaičio dukra. Kaip pati autorė prisipažįsta, eilės slypėjo širdies gilumoje ir kaupėsi nuo labai seniai, bet pradėjo rašyti sulaukusi brandaus amžiaus. Dabar be poezijos gyventi nebegali. Kūryba užpildė jos kiekvieną širdies kampeį, užkariavo mintis ir jausmus. Labai aktyviai ne tik kuria, bet ir rengia autorinius vakarus, dalyvauja įvairiuose susitikimuose ir poezijos renginiuose visoje Lietuvoje ir už jos ribų.

Per trumpą savo kūrybinį laikotarpį yra išleidusi jau nemažai knygų. Pirmoji – poezijos, miniatiūrų knyga „Atvertos langinės“ – pasirodė 2016 m. Vėliau autorė išleisdavo kasmet po vieną, net ir dvi knygas. 2020 m. dienos šviesą išvydo poezijos rinktinė „Būties atšvaitai“, 2022 m. – eilėraščių apie karą Ukrainoje rinkinys „Apakimo spąstai“. „Ridsalės“ kūrybinė spaustuvė leidinių serijoje, skirtoje rašančiųjų kūrybai, „Žodžių, surašytų į knygą, laiko bangos nenuplaus...“ išleido 2021 m. autorės poeziją, 2023 m. – eilėraščius ir miniatiūras. Birutė Kanevičienė kuria dainų tekstus ir muziką, rengia autorinius poezijos ir dainų vakarus, išleido pačios sukurtų bei įdainuotų dainų albumą „Laiškai tyloje“ (CD, 2016). 2023 m. pasirodė naujausia jos knyga „Korėta migla: poezijos rinktinė, 2020–2023“.

Labai džiaugiuosi, kad gyvenimo keliai mus suvedė ir turėjau garbę asmeniškai susipažinti su Bi-

rute Kanevičiene. Esu dalyvavusi jau trijuose jos autoriniuose poezijos ir dainų vakaruose Vilniuje. Malonu buvo pasiklausyti autorės eilių ir dainų LLD Suvalkų skyriaus poezijos šventėje bei susitikti kituose Lietuvos literatū renginiuose.

Sausio 27 d. Vilniaus mokytojų namų Baltojoje salėje vyko Birutės Kanevičienės autorinis vakaras su literatūrine-muzikine kompozicija „Korėta migla“. Jo metu pristatyta naujausia poetės knyga.

Birutė Kanevičienė renginio metu atliko daug dainų, kurių žodžius ir muziką pati sukūrusi („Jausmų pagairėje“, „Kelias“, „Laiškai tyloje“, „Skriejantys jausmai“, „Tu kalbi, kalbi taip tyliai“, „Trapumas“, „Parklupo vakaro vėsa“, „Širdžių žiedai“, „Pašauk“, „Dienų vėrinys“, „Mūsų dienele“). Autorės visos dainos labai lyriškos,

romantiškos, atliekamos švelniu balsu ir pagražinamos subtiliais šokio judesiais. Jas apipynė poetės sukurti eilėraščiai („Keliavau“,

„Alsavimas“, „Kvietimas“, „Dylančio laiko atspindžiai“, „Nytys“, „Vienybės troškimas“, „Šviesos apsuptyje“).

*Scenoje knygos „Korėta migla“ autorė
Birutė Kanevičienė (Onutės Virbylienės nuotr.)*

Autorė labai džiaugėsi, kad jos kūryba šiltai priimama. Ypačingai dėkojo dainavimo, choreografijos mokytojams ir kitiems talkininkams, kurie rūpinasi jos tobulėjimu scenoje. Tarė ačiū taip pat visiems atvykusiems draugams, bičiuliams, vyrui, šeimai už palaikymą, plojimus ir gėles.

Tai buvo labai įdomantis pasirodymas. Vakaras prabėgo greitai. Malonu buvo susipažinti su nauja autorės kūryba. Nors jau buvau skaičiusi ankstesnes knygas ir klausiusi dainų albumo „Laiškų tyloje“, tačiau to nepalyginsi su tiesioginiu bendravimu su autore. Džiaugiuosi, kad turėjau galimybę dalyvauti tokiame puikiame renginyje.

Onutė VIRBYLIENĖ

TOLIMA – ARTIMA MAGDALENA AVIETĖNAITĖ

Apie tarpukario Lietuvos diplomatę, žurnalistę, visuomenės veikėją, parodų organizatorę Magdalena Avietėnaitę iki šiol mūsų krašto leidiniuose nerašyta. Todėl Suvalkų krašto lietuviams ši asmenybė beveik nepažįstama. Lietuvoje M. Avietėnaitės istorija, nors ir fragmentiškai, vis patraukdavo tyrinėtojų dėmesį. Būta pavienių tekstų, sukurtas ir

dokumentinis filmas¹. 2023 m., prisimenant M. Avietėnaitės 130-ies metų gimimo sukaktį, Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje Kaune atidaryta paroda „Šviesa pro stiklo lubas: Magdalena Avietėnaitė (1892–1984) – tarpukario valstybės įvaizdžio kūrėja“, kuri ypač išskėlė šios moters nuopelnus Lietuvai.

„Avietėnaitė, turėdama labai platų išsilavinimą, mano galva, turėjo labai brandų požiūrį tiek į madą, tiek į tautiškumą. Šiuos dalykus labai gražiai siejo. Yra išlikę informacijos, kad ji siekė išvežti į tarptautines parodas daug liaudies meno, tautinius kostiumus, darė fotosesijas su tautiniais kostiumais, pati rinko liaudies

Magdalena Avietėnaitė JAV (?). 1920-06-24. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus nuosavybė

meną“, – teigė viena iš parodos kuratorių Julija Tolvaišytė-Leonavičienė.

2023 m. birželį ši Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus paroda buvo atvežta į M. Avietėnaitės gimtąjį kraštą, Kalvarijos savivaldybės viešąją biblioteką. Apie šią asmenybę sužinojau praėjusių metų gruodį, aplankęs parodą Kalvarijoje. Vėliau M. Avietėnaite domėjausi, ieškodamas informacijos. Buvau sužavėtas jos asmenybe. Manau, jog skaitytojams verta plačiau pristatyti šios išskirtinės moters darbus ir gyvenimą.

Straipsnyje cituojami Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus parodos „Šviesa pro stiklo lubas: Magdalena Avietėnaitė (1892–1984) – tarpukario valstybės įvaizdžio kūrėja“ kura-

torių Violetos Karmalavičienės, Kristinos Stankaitės ir Julijos Tolvaišytės-Leonavičienės parengti tekstai.

Vaikystė ir mokslai

Magdalena Avietėnaitė gimė 1892 m. gruodžio 22 d. Brazavo kaime, Kalvarijos valsčiuje, Marijampolės apskrityje, ūkininkų Adomo Avietėno ir Magdalenos Paulionytės šeimoje.

„1893 m. į garlavį, plaukiantį Amerikos krantų link, įlipo Marijampolės apskrities Kalvarijos valsčiaus Brazavo kaimo ūkininkė Magdalena Avietėnienė su vos

septynių mėnesių dukryte, taip pat Magdalena. Tėtis už Atlanto iškeliavo pusmečiu anksčiau, kad šeima turėtų kur saugiai įsikurti, ir laukė atvykstančios žmonos su dukra“², – savo pasakojimą pradeda parodos kuratorės. Jau Amerikoje gimė antroji Avietėnų dukra Izabelė.

Tais laikais ne tik iš dabartinės Lietuvos teritorijos, bet ir iš mūsų krašto daug lietuvių vyko į JAV. Vieni ir su šeimomis. Tikriausiai juos traukė galimybė lengvai rasti darbą ir žymiai didesni uždarbiai. Daugiausia atlikdavo sunkius ir paprastus darbus. Vieni pasilikdavo ten visam laikui, kiti po kurio laiko grįždavo namo. Žinau, kad iš mano gimtojo Klevų kaimo ne vienas išvyko į JAV. Tarp kitko, mano senelis (tėvo tėvas)

Motiejus Leončikas su savo broliu Vincu 5 metus dirbo Pensilvanijos anglių kasykloje. Iš savo tėvo pasakojimų žinau, kad mūsų krašto rusai sentikiai, vadinami maskoliais, vertėsi emigrantų pervežimu vežimais prie Rusijos ir Rytų Prūsijos sienos, kurią lengva buvo pereiti. Paskui iš Vokietijos Hamburgo uosto laivais plaukdavo į Ameriką. Tik nežinau, kur pirkdavo laivo bilietus.

„Kelionė iš carinės priespaudos į galimybių ir laisvės šalį buvo varginanti, tačiau baigėsi laimingai. Visa Avietėnų šeima pasiekė Amerikos krantus ir įsikūrė Masačusetso valstijoje, netoli Bostono, Vusterio (angl. Worcester) mieste. Taip prasideda mažos mergaitės Magdalenos Avietėnaitės gyvenimo istorija. Užaugusi ji tapo bene aukščiausias pareigas nepriklausomos Lietuvos valstybės tarnyboje ėjusia moterimi, buvo nepakeičiama kultūrinės diplomatijos srityje. Sovietams okupavus Lietuvą, padėjo išgelbėti Amerikoje išlikusias Lietuvos aukso atsargas. <...>

Įsikūrus Vusterio mieste, iš pradžių Avietėnų šeimai, kaip ir didžiajai daugumai XIX a. pabaigos lietuvių emigrantų, buvo sunku. Nors Amerikoje abu tėvai dirbo tik paprastus darbus, tačiau rodė išmintingų, dorų ir tikinčių žmonių pavyzdį abiem dukroms. Tvirtą ryšį su Lietuva Magdalena ir jos sesuo Izabelė išlaikė tik tėvų dėka. „Būdamas darbštus ir švietimo troškęs žmogus, tėvas tapo geru mechaniku ir visapusiškai apsišvietusiu žmogumi. Kadangi jo pirmos dienos JAV buvo labai sunkios, jis pasiryžo pagelbėti kiek tik galėdamas kitiems ateiviams [emigrantams] iš Lietuvos. Tokiu būdu mūsų namai tapo tarsi prieglauda ateiviams, kur jie vi-

suomet rasdavo paguodos, patarimų, knygų pasiskaityti ir, reikalui esant, pašalpos. Šį darbą abu tėvai su lygiu pamėgimu dirbo, sesutei ir man paaugėjus, prisidėjom ir mudvi“, – taip apie savo tėvus rašė pati M. Avietėnaitė. <...>

1909 m. M. Avietėnaitė, iš kitų vaikų išsiskyrusi savo gabumais, su pagyrimu baigė Vusterio (angl. Worcester) aukštesniąją mokyklą. Mergina pradėjo lankyti filologijos kursus, dirbo miesto bibliotekoje, vakarais dėstė anglų kalbą. Nujausdamas jos galimybes, vietos lietuvių parapijos klebonas nesidrovėjo ateiti pas A. Avietėną su griežtu reikalavimu: „Adomai, jeigu tu nelesi toliau mokytis savo dukters Magdalenos, padarysi didelę nuodėmę!“

Prie dukrų išsilavinimo daug prisidėjo tėvas Adomas. Lietuvoje jam teko būti kaimo mokyklos daraktoriumi, prisidėti prie uždraustos lietuviškos spaudos platinimo. Jis gana greitai suprato, kad išsilavinimas taps dukrų keliu į sėkmę naujoje aplinkoje.

„Magdalenos biografijoje reikšmingas tėčio ir dukters ryšys. Tėvas savo dukterį matė kaip visavertę laisvos visuomenės narę. Tikėjo ne tik jos talentais, bet ir pačios Magdalenos sprendimais. Įsikūrus Vusterio mieste, iš pradžių Avietėnų šeimai, kaip ir didžiąjai daugumai XIX a. pabaigos lietuvių emigrantų, buvo sunku. Tėvai ėmėsi net ir menkai mokamų darbų, tačiau Magdalena ir jau Amerikoje gimusią Izabelę iš karto leido mokytis.

Vos kelios biografijos detalės apie tėvus liudija, kokių vertybių apsuptyje buvo auginama Magdalena. Amerikietiška aplinka nė kiek nepakeitė tvirto tėvų apsisprendimo išlikti sąmoningais lietuvių tautos piliečiais. Mažosios Magdalena ir Izabelė namuose

dukters gabumus, tėvai užstatė sunkiai emigracijoje uždirbtus namus, paėmė iš banko paskolą ir išleido Magdalena į prestižinį Ženevos universitetą Šveicarijoje studijuoti literatūros ir filosofijos. Neaišku, kada ji įstojo į šį universitetą.“

Magdalena Avietėnaitė studijų metais. Ženeva, 1913-01-02. Fot. Emile Rahm. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus nuosavybė

turėjo kalbėti tik lietuviškai, nors dėl to pirmaisiais metais Amerikoje kentėjo anglų kalbos įgūdžiai. Tačiau toks buvo tėvų apsisprendimas. Šeimoje lietuvių kalba buvo vienintelis tiltas, jungiantis toli nuo Lietuvos augančias mergaites su gimtąja žeme.

Ne kiekvienas to meto šeimos tėvas ryžosi rizikai prarasti turta, kad išmokslintų savo dukrą. Tai buvo mažų mažiausiai avantiūristo arba plačiai mąstančio žmogaus bruožas. Taigi, matydami

¹ „Laikinosios sostinės fenomenas“. URM Spaudos biuro viršininke Avietėnaitė. Dokumentinis filmas. Rež. J. Lingys, scen. aut. Audronė Kosciuškienė. Prieiga LRT mediatekoje: <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000143611/dokumentinis-filmas-laikinosios-sostines-fenomenas-urm-spaudos-biuro-virsininke-avietenaite>.

² Čia ir toliau cituojami Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus parodos „Šviesa pro stiklo lūbas: Magdalena Avietėnaitė (1892–1984) – tarpukario valstybės įvaizdžio kūrėja“ tekstai, kurių autorės – kuratorės Violeta Karmalavičienė, Kristina Stankaitė ir Julija Tolvaišytė-Leonavičienė.

(Bus daugiau)

Parengė
Kostas LEONČIKAS

Straipsnyje panaudotos fotografijos yra Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus nuosavybė.

ATRASK SŪDUVOS (JOTVOS) PILIAKALNIUS

(Tęsinys. Pradžia „Suvalkiečio“ 2023 m. 1 nr.)

Šį kartą iš Raigardo piliakalnio persikeliame į Didžiuosius Skomantus. Kelionė tetrunka apie 25 min., atstumas apie 25 km. Remiantis dabartiniais šaltiniais, manoma, kad yra net keturi piliakalniai Skomantų ežero apylinkėje (Elko apskrityje, Kalinavo valsčiuje).

Prie rytinio Skomantų ežero kranto esą trys piliakalniai, kurie susiję su Sūduvos kunigaikščiu Skomantu (įvairiuose šaltiniuose pateikiami vardai: Skumand, Komants, Gomants, Koommat, Skomantas, Komantas).

Skomantas (Jaunesnysis) – Krasimos žemės genties sūduvių vadas, kovojęs su Kryžiuočių ordinu. Jis tam tikrą laiką buvo suvienijęs Sūduvos gentis. Antrojo prūsų sukilimo metu išgarsėjo daugeliu žygių į kryžiuočių anuomet užkariaujamas prūsų žemes. Su savo vyčių rinktine pasiekę net Kulmo žemę. Atliko svarų vaidmenį gindamas Sūduvos žemes nuo kryžiuočių po 1275 m.

1281-ųjų vasarį Karaliaučiaus komtūras Mangoldas von Sternbergas subūrė stiprią kariauną ir puolė Sūduvos žemę. Skomanto pilis buvo užimta ir sudeginta, o jis pats priverstas trauktis į Lietuvą. Jo pralaimėjimas leido kryžiuočiams 1283 m. galutinai užkariauti sūduvių žemes. 1284 m. Skomantas priėmė krikštą ir pripažino Ordino valdžią. Mirė 1285 m. kryžiuočių Balgos pilyje.

Piliakalnio aikštelės dalis į ežero pusę (Vytauto Batvinsko nuotr.)

PIRMASIS SKOMANTŲ PILIAKALNIS (numeracija pagal Sūduvos piliakalnių atlasą)

Piliakalnis (Baltasis kalnas, vok. Weißer Berg) vokiečių topografiniame žemėlapyje Topographische Karte 1:25000 (Messtischblätter)

Didžiųjų Skomantų vietovėje esantis piliakalnis užima visą Skomantų ežero pietryčiuose esantį iškyšulį. Aikštelės paviršius – lygus, nuo ežero pusės prieigas saugo status krantas (santykinis aukštis,

skaičiuojamas pagal topografinį žemėlapi – 8 m), tuo tarpu nuo sausumos pusės šlaitai ne tokie statūs.

Piliakalnio ribą pietrytinėje dalyje žymi griovys, kuris galėjo turėti gynybinę paskirtį. Įtvirtinimų aikštelė yra keturkampio, kurio matmenys apie 72 m x 90 m x 84 m x 65 m, formos. Nepastebima išlikusių pylimų.

Literatūroje piliakalnis žinomas nuo XX a. ir vadinamas šiais vardais: Weissberg, Skomentnen, Baltasis kalnas, Didieji Skomantai.

**(Bus daugiau)
Vytautas BATVINSKAS**

Šaltinis

<http://grodziskajacwiezy.pl/pl/home/>

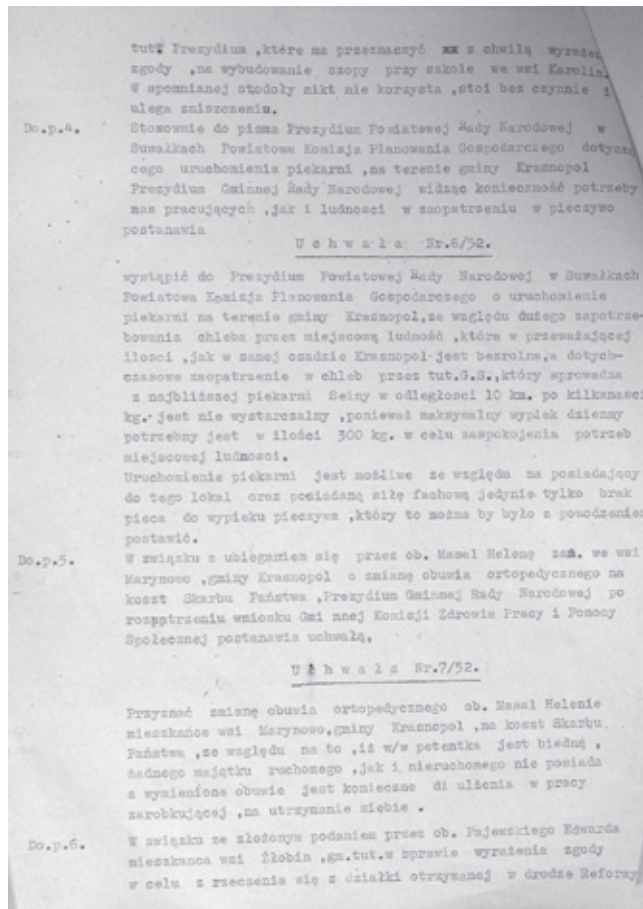
KRASNAPOLIO VALSČIUS (6 DALIS)

(Tęsinys. Pradžia „Suvalkiečio“ 2022 m. 4 nr.)

Visuomeninis sostinės
atstatymo fondas

Per Antrąjį pasaulinį karą labai sugriauta Varšuva. Ypač miestas buvo griauamas per Varšuvos sukilimą. Sostinę išlaisvinus iš vokiečių okupacijos 1945 m. sausio 17 d. čia buvę labai mažai nesugriautų namų. Lenkijos vyriausybė netgi svarstė, ar nereikėtų sostinės perkelti į Liubliną, kadangi Varšuvoje nebuvo kur įsikurti centrinėms valstybės įstaigoms. Pagaliau nutarta labai sunkiomis sąlygomis pradėti atstatymo darbus. 1945 m. buvo įkurtas Visuomeninis sostinės atstatymo fondas, o 1946 m. paskelbta, kad rugsėjis kiekvienais metais bus sostinės atstatymo mėnuo. Miestui atstatyti pinigai buvo renkami visoje Lenkijoje. 1948 m. sukurtas šūkis „Visa tauta stato savo sostinę“. Tikrai reikėjo didelio tautos pasiaukojimo ir ištvermės ją atstatant. Rinkta ne tik pinigus, bet ir plytas. Mano vyresnysis brolis pasakojęs, kad iš Galdapės vežė surinktas sugriautų namų plytas. Jis Galdapėje atliko praktiką besimokydamas, o vėliau ir dirbo. Prisimenu: kai mokiausi pagrindinėje mokykloje, rinkdavo pinigus Varšuvai atstatyti.

Krasnapolio valsčiuje Varšuvos atstatymo komiteto pirmininku išrinktas Franciszekas Okulianisas (Franciszek Okulianis). 1951-09-07 per Valsčiaus liaudies tarybos prezidiumo posėdį jis aptarė, kaip vyksta rinkliava. Daugiausia pinigų rinko rugsėjį. Juos rinkdavo gatvėje kiekvieną mėnesio se-

1952 m. sausio 30 d. Krasnapolio valsčiaus liaudies tarybos nutarimas Nr. 6/52 dėl duonos kepyklos įkūrimo valsčiaus teritorijoje. Archiwum Państwowe w Suwałkach, zespól 78, sygn. 64, str. 5

kmadienį, per įvairius kultūrinius renginius, mokyklose. Nutarta rugsėjo 30 d. suorganizuoti šokių vakarą, skirtą Varšuvos atstatymo rinkliavai.

Šaltinis: Archiwum Państwowe w Suwałkach, zespól 78, sygn. 63, str. 48

Kova su spekuliacija

1951-08-18 Lenkijos Ministrų Taryba priėmė nutarimą Nr. 619 dėl kovos su spekuliacija sustiprinimo. Remiantis šiuo nutarimu, Valsčiaus liaudies tarybos prezidiumas įkūrė 7 asmenų Komisiją kovai su spekuliacija. Išrinkti 4 kontrolieriai.

Kadangi tuomet labai trūko įvairių prekių, buvusi gera dirva atsirasti spekuliantams. Valstybė buvo nepajėgi aprūpinti savo piliečius prekėmis. Kiek prisimenu, spekuliacija gyvavo labai ilgai ir kova su ja buvusi sunki. Labai gerai pasipelnydavo spekuliantai prekiaudami nelegaliai degtine, kurios trūko. Spekuliacija išnyko žlugus socialistinei santvarkai, kai atsirado rinkos ekonomika.

Šaltinis: Archiwum Państwowe w Suwałkach, zespól 78, sygn. 63, str. 51–52

1951-11-26 Valsčiaus liaudies tarybos prezidiumas įpareigojo Valsčiaus komisiją kovai su spekuliacija, kad intensyviau kontroliuotų, kaip laikomasi prekių apyvartos taisyklių (ypač tikrinti, kaip pardavinėjamos turimų prekių atsargos, kokios kainos, kaip laikomos prekės, ar sąžiningai matuojama ir sveriama). Šaltinis: Archiwum Państwowe w Suwałkach, zespól 78, sygn. 63, str. 68

Per 1951-11-26 vykusį Valsčiaus liaudies tarybos prezidiumo posėdį pirmininkas Stefanus Sikorskis (Stefan Sikorski) pasiūlė

Krasnapolyje įkurti avalynės ir kitų daiktų taisymo kooperatyvą. Šiuo reikalu pagalbos siūlė kreiptis į Seinų avalynės ir kitų daiktų taisymo kooperatyvą. Prezidiumas pritarė pasiūlymui, kadangi Krasnapolyje toks kooperatyvas buvo labai reikalingas. Vietos gyventojai reikalavo, kad būtų atidarytas taisymo punktas, kuris turės darbo ir galės patenkinti gyventojų poreikius. Privatūs amatininkai sutiko su tokiu pasiūlymu ir teigė, kad miestelyje atsiras kooperatyvui tinkamos patalpos.

Šaltinis: Archiwum Państwowe w Suwałkach, zespól 78, sygn. 63, str. 68

Valsčiaus liaudies taryba 1952-01-30 priėmė nutarimą Nr. 6/52 kreiptis į Suvalkų apskrities liaudies tarybos Ūkio planavimo komisiją, kad valsčiaus teritorijoje įkurtų kepyklą, kadangi tarp gyventojų esąs didelis duonos poreikis. Dauguma miestelio gyventojų neturi žemės. Šiuo metu valsčiaus kooperatyvas duoną veža iš Seinų kepyklos, nutolusios nuo Krasnapolio 10 km. Vienai dienai gauna keliolika kilogramų. Tai esą per mažai. Norint patenkinti gyventojų poreikius reikia 300 kg duonos. Kepyklai įkurti turima tinkamas patalpas ir kvalifikuotus darbininkus. Trūksta tik kepimo krosnies.

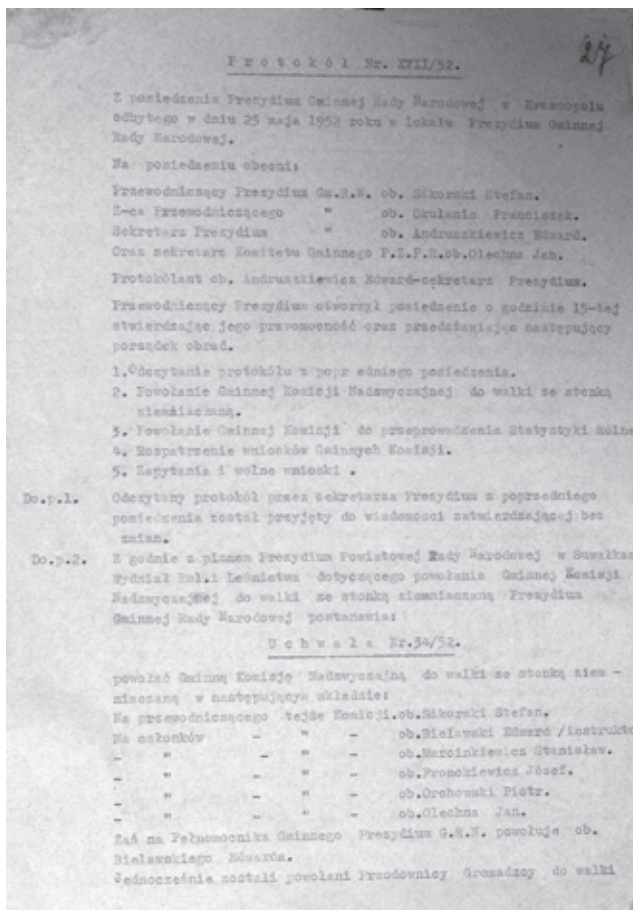
Šaltinis: Archiwum Państwowe w Suwałkach, zespól 78, sygn. 64, str. 5

1952-02-09 per Valsčiaus liaudies tarybos sesiją buvo aptartas naujos Lenkijos Liaudies Respublikos Konstitucijos projektas.

Šaltinis: Archiwum Państwowe w Suwałkach, zespól 78, sygn. 64, str. 19

Kolorado vabalų rinkimas

1952-05-25 per Valsčiaus liaudies tarybos posėdį įkurta Nepaprastoji valsčiaus komisija kovai su kolorado vabalais, į kurios

1952 m. gegužės 25 d. Krasnapolio valsčiaus liaudies tarybos prezidiumo nutarimas Nr. 32/52 dėl Nepaprastosios valsčiaus komisijos kovai su kolorado vabalais įkūrimo. Protokolas Nr. XVII/52. Archiwum Państwowe w Suwałkach, zespól 78, sygn. 64, str. 27

sudėtį įėjo 6 asmenys kartu su pirmininku.

Šaltinis: Archiwum Państwowe w Suwałkach, zespól 78, sygn. 64, str. 27–28

Remdamasis 1951-06-15 žemės ūkio ministro potvarkiu dėl kovos su dešimtajuosčiais bulviagraužiais ir jo 1952-03-17 paskelbtu aplinkraščiu Nr. 2 dėl kovos su šiais kenkėjais organizavimo ir vykdymo, Valsčiaus liaudies tary-

bos prezidiumas nustatė, kad 1952 m. nuo birželio 10 iki rugsėjo 16 d. minėtų kenkėjų pasodintų bulvių plotuose bus ieškoma septynis kartus. Tai bus daroma visuose kaimuose šiomis dienomis: birželio 10, birželio 24, liepos 11, liepos 25, rugpjūčio 12, rugpjūčio 28, rugsėjo 16. Pirmuosius du kartus kolorado vabalų žmonės ieškos ant pomidorų ir bulvių plotų piktžolių. Jeigu lis, darbas bus atidedamas kitai giedrai dienai. Apie tai kaimo seniūnas turėtų pranešti valsčiaus prezidiumui. Asmenys, vengiantys dalyvauti minėtuose darbuose, bus baudžiami pinigine bauda iki 3000 zlotų arba iki 3 mėnesių pataisos darbų.

Ši nutarimą paves-ta vykdyti žemės ūkio referentui, o atsakingas – prezidiumo pavaduotojas Francišekas Okulianisas.

Šaltinis: Archiwum Państwowe w Suwałkach, zespól 78, sygn. 64, str. 30–31

Valsčiaus liaudies tarybos prezidiumas, susipažinęs su žemės ūkio ministro instrukcija dėl penkto kolorado vabalų ieškojimo, nutarė 1952-07-09 sušaukti grupių vedėjus į specialų pasitarimą, kad pamokytų, kaip ieškoti šių kenkėjų. Dokumentas surašytas 1952-08-07.

Šaltinis: Archiwum Państwowe w Suwałkach, zespól 78, sygn. 64, str. 69

Prisimenu tą laikotarpį. Pats ne kartą esu ieškojęs kolorado vabalų. Tada dar buvau vaikas. Kaimas

padalintas į rajonus. Ieškota kelias valandas. Daugiausia dirbo vaikai ir senimas. Tai buvo linksmas pasivaikščiojimas su pertraukomis po bulvių plotus. Mūsų krašte tuomet kolorado vabalų nebuvo, bet Lenkijos vakarų dalyje tikrai buvo, čia juos sąžiningai rinkdavo ir purškė chemikalus. Pas mus šie kenkėjai pasirodė žymiai vėliau. Žmonės įsitikino, kokią žalą bulvėms daro dešimtajuostis bulviagraužis. Kolorado vabalų ieškojimą žmonės vadino *stonkiavimu*.

Per Valsčiaus liaudies tarybos sesiją, vykusią 1952-07-10, priimtas nutarimas Nr. 54/52, kuriuo patvirtinta, jog reikia suteikti pagalbą 31 asmeniui.

Remiantis 1947-09-12 Lenkijos Respublikos vyriausybės dekretu dėl kaimyninės pagalbos žemės ūkyje, patvirtinti pagalbą 31 asmeniui. Pagalbą reikia suteikti:

1. Lenkijos piliečių, žuvusių kovojant dėl nepriklausomybės ir demokratijos, našlėms ir našlaičiams;
2. šeimoms, kurių nariai atlieka karo tarnybą (naudojantis pagal įstatymą pagalba ir pašalpomis);
3. mažžemiams ir vidutiniokams valsčiams.

Už suteiktą pagalbą buvo mokama. Nustatyti tokie dydžiai:

- už vyro vieną darbo dieną per javaipjūtę ir kūlimą 25 zł;
- už vieną darbo dieną darbininko su vienu arkliu 36 zł;

• už vieną darbo dieną darbininko su dviem arkliais 50 zł.

Šaltinis: Archiwum Państwowe w Suwałkach, zespól 78, sygn. 64, str. 60

Valsčiaus sveikatos, darbo ir socialinės paramos komisijos posėdyje, vykusiame 1951-07-24 Valsčiaus liaudies tarybos patalpose, atkreiptas dėmesys į kaimo viešųjų šulinių apsaugą norint išvengti nelaimingų atsitikimų. Mat labai greit į juos gali įkristi žaidžiantys vaikai. Komisija kreipėsi į kaimo seniūnus, kad patikrintų šulinių apsaugą.

Šaltinis: Archiwum Państwowe w Suwałkach, zespól 78, sygn. 68, str. 3

1951-09-03 Valsčiaus sveikatos, darbo ir socialinės paramos komisija aptarė, kaip pagerinti

lauko tualetų sanitarinę būklę. Šią problemą pristatė Stanisława Korsakowska (Stanisława Korsakowska). Ji pareiškė, kad reikia sutvarkyti tualetą prie valsčiaus pastato ir mokyklų tualetus. Jų būklė byloja apie gyventojų kultūrą. Be to, tualetai gali tapti užkrečiamųjų ligų šaltiniu. Tai, kaip prižiūrimi viešieji tualetai, turi poveikį ir kaimo gyventojams.

Helena Lukavska (Helena Łukawska) aptarė, kaip kovoti su užkrečiamosiomis ligomis ir girtuokliavimu. Taip pat pateikė pasiūlymų. Tai svarbios gyvenimo problemos.

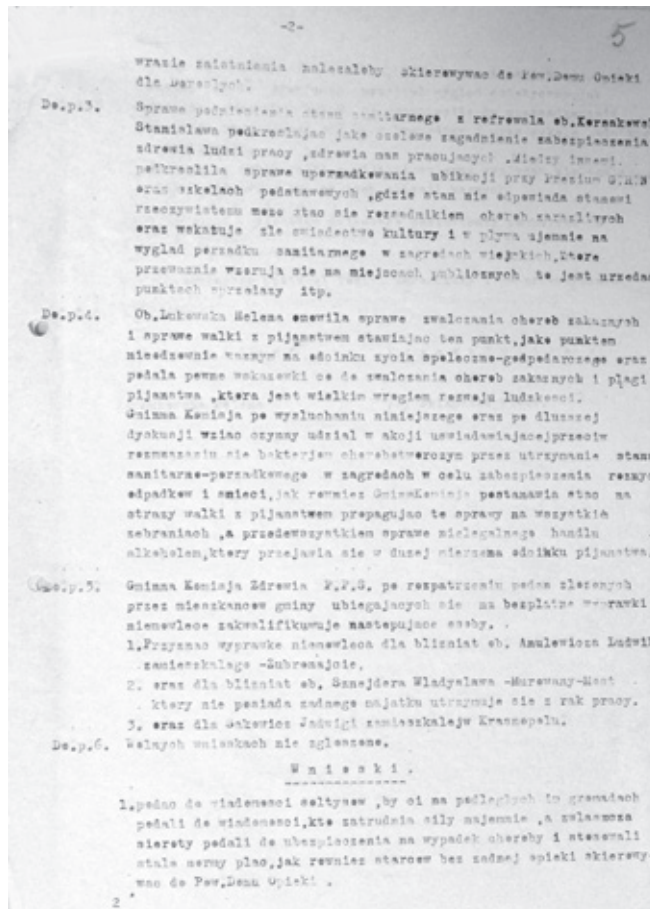
Komisija, išklausiusi pasisakymų, po ilgesnės diskusijos nutarė aktyviai įsijungti į švietėjišką akciją, siekiant pagerinti padėtį.

Atkreipė dėmesį į atliekų sutvarkymą. Nutarė per kiekvieną susirinkimą kalbėti apie kovą su girtuokliavimu ir nelegalia prekyba alkoholiu.

Šaltinis: Archiwum Państwowe w Suwałkach, zespól 78, sygn. 68, str. 5, 6

Valsčiaus sveikatos, darbo ir socialinės paramos komisija aptarė kaimo varguomenės, neturinčios jokių pragyvenimo šaltinių, globos klausimą. Ji gyvenanti skurdžiai ir be vilties. Komisija po ilgos diskusijos nutarė apie tai pranešti seniūnams tų kaimų, kuriuose gyvena seni žmonės, našlaičiai, invalidai, neturintys jokios paramos. Jų sąrašą reikia pateikti valsčiaus prezidiumui, kuris siųs šiuos asmenis į Suvalkų apskrities suaugusiųjų globos namus. Ten jiems bus suteikta reikiama globa. Dokumentas surašytas 1951-10-31.

Šaltinis: Archiwum Państwowe w Suwałkach, zespól 78, sygn. 68, str. 7

1951 m. rugsėjo 3 d. Valsčiaus sveikatos, darbo ir socialinės paramos komisijos narių pasisakymai dėl lauko tualetų būklės ir kovos su girtuokliavimu. Archiwum Państwowe w Suwałkach, zespól 78, sygn. 68, str. 5

Surašytas Antano
Ščerbinsko turtas

Antanas Ščerbinskas, Mykolo sūnus, kilęs iš Klevų, buvo kalvis. Dirbo Klevų valstybiniame ūkyje ir savo kalvėje Klevuose, Antano Marcinkevičiaus sodyboje, kuri buvo prie Plaskio ežero, kur susiduria du keliai: vienas, vedantis į Seinus, kitas – į Michnovcus ir toliau į Krasnapolį. Gyveno A. Marcinkevičiaus name. Gyvendamas Klevuose, palaikė glaudžius ryšius su pogrindžio grupės vadu Piotru Burdinu (Piotr Burdyn). Ši grupė Lumbiuose turėjo dvi slėptuves, kurios 1952 m. balandžio 9 d. kariuomenės ir saugumo pajėgų buvo likviduotos. Po šios operacijos daug Lumbių, Navasodės ir Klevų vyrų areštuoti ir pasodinti į kalėjimą, tarp jų ir A. Ščerbinskas. Jis buvo nuteistas 15 metų kalėjimo, bet po trejų metų paleistas. Išėjęs iš kalėjimo, vedė našlę Juliją Esel (Julia Essel) iš Ramoniškių. Paskui persikėlė į Seinus, kur pasistatė namą. Čia ir mirė. Buvo pasinėręs į alkoholizmą.

Po bylos jo turtas konfiskuotas. Ramoniškiuose dėl žemės reformos gavo 5,38 ha žemės, kurią dirbo J. Esel. 1952-06-09 sudaryta komisija, į kurios sudėtį įėjo Krasnapolio valsčiaus liaudies tarybos prezidiumo pirmininkas Stefanas Sikorskis, Klevų kaimo seniūnas Jurgis Leončikas, Klevų kaimo gyventojas Genė Ščerbinskienė ir milicininkas Mikolajus Sajevičius (Mikołaj Sajewicz), surašė A. Ščerbinsko asmeninius daiktus ir kalvėje buvusius įrankius. Taip pat surašytas jo tėviškės turtas Klevuose, kur gyveno brolis Pranas.

Šaltinis: Archiwum Państwowe w Suwałkach, zespól 78, sygn. 82, str. 1, 2, 6, 31

Pirmaujančių pristatant visas privalomas duokles ūkininkų, kuriuos numatyta apdovanoti dėkingumo diplomu, sąrašas. Visame valsčiuje tokių ūkininkų buvo 40, iš Klevų – 5.

Pranas Ščerbinskas. Privalomos duoklės iš 7 ha žemės: javo 102 kg, skerstinių galvijų 103 kg, bulvių 270 kg, pieno 307 litrai.

Jurgis Leončikas (kaimo seniūnas). Privalomos duoklės iš 9,30 ha žemės: javo 242 kg, skerstinių galvijų 146 kg, pieno 380 litrų.

Jurgis Čerlionis. Privalomos duoklės iš 10,82 ha žemės: javo 300 kg, bulvių 480 kg, skerstinių galvijų 153 kg.

Juozas Leončikas (mano tėvas). Privalomos duoklės iš 16,03 ha žemės: javo 773 kg, bulvių 755 kg, skerstinių galvijų 260 kg.

Juozas Lukašavičius. Privalomos duoklės iš 10,63 ha žemės: javo 304 kg, bulvių 405 kg, skerstinių galvijų 149 kg.

Nėra paminėta, kiek J. Čerlionis, Juozas Leončikas ir J. Lukašavičius pristatė pieno.

Šaltinis: Archiwum Państwowe w Suwałkach, zespól 78, sygn. 82, str. 14, 15, 17

1952 m. Klevų kaimo
amatininkai

1. Adomas Balulis, gimęs 1917-01-01 Raistiniuose, turi 11,20 ha ūkį. Siuva drabužius ir kailinius savo šeimai ir kitiems.

2. Pranas Rupinskas, gimęs 1908-08-16 Krasnapolyje, turi 2 ha žemės. Siuva naujus drabužius ir taiso senus. Buvo geras siuvėjas. Iš jo daug kas mokėsi siūti. Po Antrojo pasaulinio karo su šeima atvyko iš Lietuvos į Klevus.

3. Albinas Misiukonis, gimęs 1929-09-01, turi 11,8 ha žemės.

Kalvis. Kausto arklius, deda ratlančius (medinio vežimo ratų lankus), taiso žemės ūkio padargus.

Dokumentuose išvardyti tik trys Klevų amatininkai. Nepaminėti:

1. Siuvėjai Vincas Grigutis ir Boleslovas Micevičius.

2. Kalviai Antanas Marazas ir Vincas Ščerbinskas.

3. Staliai broliai Jurgis ir Jonas Sidariai.

Šaltinis: Archiwum Państwowe w Suwałkach, zespól 78, sygn. 93, str. 27

Lumbių susirinkimo, skirto rinkti kaimo seniūną ir jo pavaduotoją, vykusio 1948-05-30 Lumbių pagrindinėje mokykloje, protokolas. Susirinkimas prasidėjo 17 val. Jis sušauktas remiantis 1948-05-20 Suvalkų apskrities stoties potvarkiu Nr. SIII-91/13/48. Rinkimų komisiją sudarė Lumbių mokyklos vedėjas Bronislavas Karpovičius (Bronisław Karpowicz) – pirmininkas, Antanas Šarka ir Boleslavas Kreičmanas (Bolesław Krejczman) – nariai. Teisę balsuoti turėjo 46 asmenys. Buvo du kandidatai: Vincentas Bukauskas ir Liudvikas Polubočekas (Ludwik Poluboczek). Rinkėjams reikalaujant rinkimai vyko slaptai. V. Bukauskas gavo 39 balsus, L. Polubočekas 7. Seniūnu tapo V. Bukauskas, pavaduotoju L. Polubočekas.

Susirinkimas baigėsi 18 val. Parašus padėjo: B. Karpovičius, A. Šarka, B. Kreičmanas.

Susirinkimas sušauktas todėl, kad ligšiolinis Lumbių kaimo seniūnas Vladislavas Miščinskis (Władysław Myszczynski) 1948-05-04 Vakantų miške buvo nušautas Raudonosios armijos dezertyro.

Šaltinis: Archiwum Państwowe w Suwałkach, zespól 78/1/2

Krasnapolio valsčiaus liaudies tarybos prezidiumo darbuotojų atlyginimai 1951 m. sausį (netrukus po pinigų keitimo):

1. Janas Jablonskis (Jan Jabłoński), pirmininkas, 558,09 zł;
2. Juzefas Kaminskis (Józef Kamiński), sekretorius, 558,08 zł;
3. Antoni Barščevskis (Antoni Barszczewski), pirmininko pavaduotojas, 512,88 zł;
4. Elžbieta Stavinska (Elżbieta Stawińska), sekretoriaus pavaduotoja, 375,37 zł;
5. Konstantas Čuprinskis (Konstanty Czapryński), mokesčių referentas, 342,30 zł;
6. Vanda Ropel (Wanda Ropel), finansų referentė, 463,44 zł;
7. Helena Zdanovič (Helena Zdanowicz), administracijos referentė, 312 zł;
8. Edvardas Bieliavskis (Edward Bielawski), žemės ūkio instruktorius, 312 zł;

9. Michalas Oluvas (Michał Ołów), karinis referentas, 274,20 zł;

10. Michalas Orlovas (Michał Orłow), šlavėjas (sargas), 277,20 zł.

1950 m. spalio 28-osios vėlyvą naktį Varšuvos radijas pranešė, kad bus keičiami pinigai. Iki šiol šalyje cirkuliavo didelių nominalų popieriniai banknotai (tūkstančiai). Metalinių pinigų nebuvo. Nauji pinigai pradėjo cirkuliuoti po dviejų dienų. Keitimo tvarka buvusi tokia: laikomi banke buvo keičiami santykiu 100:3 (už senus 100 zlotų žmogus gaudavo 3 zlotus), o gryniesiems santykiu 100:1. 1951 m. vidutinė alga buvo 599 zlotai. Įvesti tokie metaliniai pinigai: aliuminio 1 gr ir 2 gr, bronzos 5 gr, vario ir nikelio 10 gr, 20 gr, 50 gr ir 1 zł. Popieriniai pinigai buvo tokių nominalų: 2, 5, 10, 20, 50, 100 ir 500 zł.

Tada vyriausybė labai pakėlė alkoholio kainas: spirito ir paprastos degtinės 50 %, o aukštesnės

rūšies degtinės 40 %. Pradžioje kaime už darbo dieną mokėdavo 15 zł, vėliau 20 zł. Kilogramas cukraus kainavo 5 zł 35 gr, centneris (100 kg) rugių 60 zł, nedidelis buteliukas limonado 1,60 zł, dienraštis „Gazeta Białostocka“ 20 gr, bilietas į kaimo kiną 1,20 zł – paprastas ir 0,60 zł – lengvatinis. Mieste kino bilietai buvo daugiau kaip tris kartus brangesni ir jų kaina priklausė nuo vietos.

Šiek tiek prisimenu tą laikotarpį. Tada labai mažai uždirbdavo mokytojai. Jiems atlyginimus padidino 1956 m., kai Lenkijos jungtinės darbininkų partijos pirmuoju sekretoriumi tapo Vladislavas Gomulka (Władysław Gomułka).

Šaltinis: Archiwum Państwowe w Suwałkach, zespól 78/2/1

Dokumentus skenavo Ryszard Jarmołowicz. Dokumentai ir nuotraukos spausdinami gavus Suvalkų valstybinio archyvo sutikimą.

(Bus daugiau)

Kostas LEONČIKAS

TREČIOJO KELIO PAIEŠKA

Naujos pasaulio tvarkos ieškant, audringo XX amžiaus pabaigoje gimsta savitos idėjos, sumanymai, įvairiausi politikos ir ekonomikos modeliai. Vienas iš jų vadinamas trečiuoju keliu. Tai naujoji centro kairės politikos atmaina. Kai valstybių santvarkos keliai tolo nuo tradicinės kairiųjų ar dešiniųjų ūkio raidos, pradėta rimtai svarstyti apie efektyvesnę ūkininkavimą, išmaniųjų technologijų paiešką.

Ketinių užuomazgos aptinkamos Didžiojoje Britanijoje, kai naujajai Leiboristų (Darbininkų) partijai vadovauti pradėjo ambi-

cingas reformatorius – premjeras Tonis Bleiras. Jie 1997 m. atėję į valdžią atsisakė nacionalizacijos ir planinės verslininkystės.

Novatoriškos mintys visgi susilaukė kritikos. Daugelis konservatorių manė, kad skambi naujoji politika yra be pranašumo, strateginės programos, kurią iš tiesų būtų galima įgyvendinti. Netgi patys kairieji pastebėjo, jog trečiasis kelias per mažai skiria dėmesio nelygybės ir žmogaus saugumo problemoms spręsti. Be to, pasaulyje pastebėti klimato kaitos reiškiniai, vadinamasis šiltnamio efektas, jo žala gamtai.

Laikui bėgant trečiojo kelio teorijų spektras visgi plėtėjo (Vokietijoje socialinio rinkos ūkio teorija, Švedijoje skandinaviškasis gerovės valstybės modelis ar daugelyje Trečiojo pasaulio valstybių tautinio socializmo teorijos). Naujos idėjos plito kone po visą pasaulį. Ūkio produktų gamyba Šiaurės valstybėse augo, tačiau Pietų šalyse, ypač Afrikoje, žmonės neišvystė žemdirbystės įgūdžių, nuolat laukdami tik paramos.

Tai suvokdamos ir buvusio socialistinio bloko šalys siekė pertvarkos (santvarkos ribose), vadinamos skambia Gorbačiovo laikų

„perestroika“. Nereformuojama santvarką gan netikėtai pats Sovietų Sąjungos vadovas Gorbačiovas galų gale pasmerkė griūčiai. Po 1989 m. visuomeninių ir ūkio permairių Rytų ir Vidurio Europoje prasidėjo radikalios politinės ir ekonominės permairnos. Atrodė, kad demokratinės permairnos, žmonių visuotinės raidos pokyčiai tarsi geros vilties vėjai paskleis po visą pasaulį atgaivą. Tikrovė pasirodė kaip paprastai sudėtinga ir paini. Ekonomikos dėsniai valdo kiekvienos šalies ūkį, tautų savitus interesus. Todėl pasirodė, jog laisvoji rinka be valstybės įsikišimo nėra panacėja gerovės raidai.

Pastaruosius tris dešimtmečius Lenkijoje vyko įvairių orientacijų valdžių trumpalaikiai pasikeitimai. Nuo 1991 m. gruodžio 23 d. – pirmosios Seimo kadencijos, kraštutinių dešiniųjų, premjero Jano Olševskio (Jan Olszewski) ir kitų, nuo 2001 m. spalio 19 d. – kairiųjų Lešeko Milerio (Leszek Miller) pakraipos valdymo etapai. Pagaliau prie šalies vairo stoji du pagrindiniai konkurentai: „Pilietinės koalicijos“ lyderis Donaldas Tuskas (Donald Tusk) bei „Teisė ir teisingumas“ vadovas Jaroslavas Kačinskis (Jarosław Kaczyński). Tarp šių dviejų antagonistinių partijų vyko ir vyksta arši kova dėl Lenkijos ateities formavimo perspektyvų.

Lietuvoje liberaliomis vertybėmis susidomėta gana vėlai. Pirmoji liberalios krypties politinė partija, pasivadinusi Liberalų sąjūdžiu, šalyje įsikūrė 2006 m. vasario 25 d. Paskelbtame Steigimo manifeste kvietė visus Lietuvos žmones, puoselėjančius skaidrumą ir demokratinę valdymą bei vienijamus liberalių idėjų,

kurti Liberalų sąjūdį. Apie naujos partijos dalyvavimą vyriausybėje ir liberalizmo vertybes filosofas, visuomenės veikėjas, Lietuvos centro partijos garbės pirmininkas Romualdas Ozolas 2011-08-05 Delfi portale taikliai rašė: „Kada mes buvome patikėję liberalizmo konstruktyvumu. Šiandien aiškiai matome, kad liberalizmas yra kelias į niekur – dvasinė ir fizinė anihiliacija. „Trečiasis kelias“ kaip liberalinė asociacija – būdas pratęsti partinę egzistenciją, o ne sutelkti jėgas tvarkyti valstybei, nes valstybė su savo žmonėmis reikalauja visai kitokių sprendimų, kurių jau ieško Europa, bet kol kas ne Lietuva.“

Padėtis pasikeitė po 2020 m. rinkimų į Lietuvos Seimą. Vyriausybę sudarė Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų, Liberalų sąjūdžio ir Laisvės partijos koalicija. Piliečių balsavimas išreiškė naujos politinės kultūros ir kokybės lūkestį, tačiau gyvenimas rieda savais keliais.

Panašiai ir Lenkijoje tvyrojo permairnos. Pastarieji rinkimai į šalies parlamentą, vykę 2023 m. spalio 15 d., radikalčiai pakeitė santvarkos politinę orientaciją. Nors konservatyvioji partija „Teisė ir teisingumas“ laimėjo daugiausia balsų – 191, tačiau nesugebėjo sudaryti parlamentinės daugumos, t. y. 231 balso (Seime 460 narių). Situacija pasinaudojo opozicinės partijos, pasivadinusios „Spalio 15-osios koalicija“, gavusios realią galimybę sudaryti vyriausybę. Sudėtyje atsidūrė dauguma buvusios opozicijos partijų, būtent „Pilietinės platformos“, Trečiojo kelio – „Lenkija 2050“ ir Lenkijos liaudies partijos bei Naujosios kairiųjų koalicijos, sudariusios plačią Seimo daugumą

(248 balsai, 54 %). „Teisė ir teisingumas“, Konfederacija ir „Kukiz 15“ roko muzikantai liko opozicijoje.

Vyriausybės formavimas buvo gan ilgas ir sudėtingas, kadangi buvusieji valdantieji, turėdami sau palankų prezidentą, didžiausios partijos statusą, neskubėjo perduoti šalyje vairo, pasinaudami anksčiau teismų sistemoje įformintais savajai nomenklatūrai saugikliais. Teisinė sistema Lenkijoje, galima sakyti, pasiliko toji pati, tik iš dalies reformuota, kadangi visiška teismų reforma atidėta ateičiai, laimėjus kituose Seimo rinkimuose absoliučią daugumą, būtent 3/5 mandatų, ir galbūt pakeitus Konstituciją.

Sudaryta įvairiaspalvė koalicija sunkiai skynėsi kelius, pasikliaudama skambiomis novatoriško trečiojo kelio idėjomis. Esant partijų konglomeratui sunku buvo sukurti bendrą programą (apie 100 pozicijų), o vėliau ją įgyvendinti, ypač žaliosios transformacijos, švietimo ir pasaulėžiūros, žmogaus reprodukcijos srityse. Iš anksto tikėtasi ideologinių nesutarimų ar net prezidento veto.

Trečiasis kelias tiek Lenkijoje, tiek Lietuvoje kol kas neturi aiškios ekonominės koncepcijos. Pagrindinių partijų atstovai, remdamiesi mišria ekonomika, politiniu pliuralizmu, valstybiniu reguliavimu, bando derinti ekonominę efektyvumą ir socialinę teisingumą.

Reziumuojant trečiojo kelio raidos paieškos kol kas pasilieka tarp svajonių ir išmanios jaunosios kartos kūrėjų rankose.

Kazimieras BARANAUSKAS

DIDŽIAUSIAS PASAULIO MUZIEJUS

2024 m. sausio 3 d. laikraštyje „Gazeta Wyborcza“ (nr. 2.10496.1, p. 15–17) pasirodė Wojciecho Šoto (Wojciech Szot) straipsnis „Kuriamas didžiausias pasaulio muziejus. Užmojis vertas faraonų“ („Powsztaje największe muzeum świata. Rozmach godny faraonów“). Su jame pateiktomis žiniomis norėčiau supažindinti ir „Suvalkiečio“ skaitytojus.

Egiptas nusprendė visam pasauliui įrodyti, kad nėra Afrikos šalis. Jau netrukus panašiai galės pasakyti ir turistai, lankantys Didįjį Egipto muziejų (angl. Grand Egyptian Museum, GEM). Per metus gali jų būti net iki 5 milijonų, tai yra beveik tiek, kiek lanko populiariausią pasaulio Luvro muziejų Paryžiuje.

Šalis ruošiasi atidaryti didžiausią pasaulio muziejų, kurio statyba gali kainuoti per milijardą dolerių. Išlaidas iš dalies padengs Japonijos vyriausybės investicijų agentūra. Tikimasi, kad išlaidos atsipirks per kelerius metus, kadangi visos iki šiol surengtos faraonų lobijų parodos pritraukė rekordinį lankytojų skaičių. Kilnojamoji paroda „Tutanchamono lobiai“, kuri XX a. septintajame dešimtmetyje buvo pristatyta JAV ir Kanadoje, sulaukė kelių milijonų lankytojų.

GEM bus pristatoma 100 tūkstančių artefaktų (archeologinių radinių), tarp jų 5 tūkstančiai iš vadinamosios Tutanchamono kolekcijos. Plotas – 500 tūkstančių kvadratinį metrų. Pusę jo užims

pastovios galerijos. Veiks laikinosios parodos ir specialus muziejus vaikams. Naudoti bus atiduota žiūrovų salė, taip pat biurų kompleksas.

Muziejų pradėta statyti 2005 m. netoli garsių piramidžių, o visas kompleksas įkomponuotas į Gizos plynaukštės urbanistinės erdvės

Faraono Tutanchamono kapo kaukė

planą. Visiškai pertvarkant piramidžių aplinką bus įrengta labai svarbių asmenų sraigtasparnių nusileidimo ir pakilimo aikštelė, nutiesti autostrada, vienbėgis geležinkelis, pastatytas metro, o miestas Nazlet El-Semman, kurio teritorijoje yra piramidės, turės naują Sfinkso kaimo pavadinimą. Piramidžių aplinka dabar sparčiai pertvarkoma.

Pastato projektas buvo išrinktas konkurso būdu. Pateikti net 1557 pasiūlymai iš 82 valstybių. Tai buvo antrasis pagal mastą konkursas istorijoje. Didesnio susidomėjimo sulaukė tik Helsinkio Guggenheimo muziejaus projektas. Konkursą laimėjo nedidelė šeimos įmonė, įkurta Airijos architektės Róisín Heneghan ir jos vyro amerikiečio Shih-Fu Pengo. Savo pasiūlymą taip pat pateikė pasaulinio garso architektė Zaha Hadid iš Irako.

GEM vyko verslininkų forumas Rise Up Summit, kuriame pasirodė garsus Egipto sopranas – Fatma Said. Iki šiol nėra žinoma, kada bus atiduotas naudoti visas muziejaus kompleksas.

Iki oficialaus atidarymo Egiptas tikriausiai laukia diplomatinių susitarimų. Ruošiamasi didžiausioms šiuolaikinio pasaulio iškilmėms, kurių metu egiptiečiai norės pasauliui parodyti, kad nėra Afrikos šalis. Hamaso išpuolis prieš Izraelį ir Izraelio atsakas Gazai gali labai suvėlinti muziejaus atidarymą.

GEM lankymą svečiai pradės nuo išorinio fojė, kurio plotas 28 tūkstančiai kvadratinų metrų. Tai Kabančio obelisko aikštė, kurioje bus pristatytas sveriantis 110 tonų faraono Ramzio obeliskas. Lankytojai pereis prie monumento, pastatyto ant permatomos plokštės, kur galės apžiūrėti pagrindą. Obelisko apačia slepia iškaltą faraono kartušą (kartušas [pranc. cartouche] – tai dekoratyvinis architektūros ir dailės elementas, puošniai įrėmintas skydo

pavidalo plokštuma), nematyta tūkstančius metų. Aikštėje galima bus pasigrožėti Egipto žemėlapiu, kuriame šalies pavadinimas išgraviruotas visomis pasaulio kalbomis. Viename vyriausybės interneto tinklalapyje, propaguojančiame turizmą, parašyta: „Šis projektas parodys praeities, dabarties ir ateities egiptiečių genialumą.“

Iš kelių tūkstančių eksponatų, pateiktų GEM, žymiausias – pomirtinė Tutanchamono auksinė kaukė, sverianti 10 kg, papuošta lazuritu, kvarcu, obsidianu, turkiu ir kt. Nuo pat atradimo ji laikoma vienu senovės Egipto simbolių.

2022 m. oficialiai buvo atidarytas Egipto civilizacijos nacionalinis muziejus (angl. National Museum of Egyptian Civilization, NMEC). Jame eksponuojama 59 tūkstančių artefaktų (archeologinių radinių) kolekcija ir pristatoma Egipto civilizacijos istorija nuo seniausių laikų iki dabarties.

1922 m. lapkričio 4 d. Didžiosios Britanijos archeologas Howard Carter surado Egipto faraono Tutanchamono kapą Karalių slėnyje. Tai buvo vienas reikšmingiausių atradimų archeologijos istorijoje. Tuo pačiu H. Carter tapo vienu labiausiai žinomų archeologų istorijoje.

Netrukus, tai yra 1922 m. lapkričio 26 d., H. Carter drauge su besidominčiu archeologija kasėju lordu George Edward

Faraono Tutanchamono kapavietė

Carnarvon įėjo į kapo vidines patalpas ir iš karto pastebėjo, kad stebuklingu būdu jis buvo nepalietas. Suniokotas tik vedantis į kapą koridorius. Įėjimas buvo užverstas griuvenomis. Prasidėjo labai intensyvūs kasinėjimo darbai. H. Carter per 10 metų labai detalai ištyrinėjo Tutanchamono kapą, esantį 4 patalpose. Archeologas surado nepaprastą 5 tūkstančių objektų ir artefaktų kolekciją. Nuostabiausias ir reikšmingiausias archeologinis radinys buvęs akmens sarkofagas, kuriame buvo trys karstai, sudėti vienas į kitą. Paskutiniame karste rasta gyno aukso faraono Tutanchamono kaukė. Dauguma kapavietėje aptiktų daik-

tų dabar saugoma Kairo muziejuje. Karaliaus mumiją (balzamuotą lavoną) galima apžiūrėti kapavietėje, esančioje Karalių slėnyje.

Faraonas Tutanchamonas gimė apie 1342–1339 m. prieš mūsų erą. Jis 10 metų valdė Egiptą, maždaug iki 1324–1323 m. prieš mūsų erą. Buvo didžiojo faraono Amenhotepo III vaikaitis ir tikriausiai Egipto valdovo Echnatono sūnus.

Egiptas – viena seniausių pasaulio civilizacijų, užtat muziejus turi ką parodyti pasauliui. Gal kas nors iš mūsų krašto lietuvių aplankys Didįjį Egipto muziejų ir pasidalins savo išspūdžiais. Būtų įdomu paklausti ar pasiskaityti.

Kostas LEONČIKAS

SUVALKŲ LIETUVIAI PAMINĖJO VASARIO 16-ĄJĄ

Š. m. vasario 18 d. Suvalkuose vyko Lietuvos valstybės atkūrimo dienos minėjimas. Šventė prasidėjo pamaldomis Suvalkų Švč. Jėzaus Širdies bažnyčioje – Dievo Gailestingumo šventovėje, kurias

už Lietuvos valstybę ir jos laisvės kovotojus aukojo Pavlūtkos parapijos klebonas kun. Andžejus Opanovskis (Andrzej Opanowski).

Suskambėjus giesmei „Pulkim ant kelių“, „Sūduvos“ ansamblio

dainininkų vadovas Arnoldas Vaznelis su šokėjomis Veronika Vasilčik ir Dalia Karaš įnešė į bažnyčią Lietuvos vėliavą. Šv. Mišių metu kunigas A. Opanovskis pasakė ir jaunimui, ir vyresniajai kartai

suprantamą proginį pamokslą. Psalmes giedojo „Ančios“ dalyvė Aurelija Pečiulytė. Džiugu, kad ji jau nebe pirmą kartą gražiai įsijungia į bendrą maldą. Skaitinius kaip paprastai perskaitė Kostas Leončikas (jis šią pareigą atlieka jau daugelį metų). Pamaldos buvo iškilmingos, vyravo pakili nuotaika. Nuostabu, kad bažnyčioje susirinko tiek daug žmonių, norinčių garbingai paminėti Vasario 16-osios 106-ąsias metines.

Šv. Mišių pabaigoje visus atvykusius su švente pasveikino Lenkijos lietuvių draugijos Suvalkų skyriaus vardu K. Leončikas. Vėliau sveikinimo žodį tarė Lenkijos lietuvių bendruomenės valdybos pirmininkė, Suvalkų lietuvių vaikų darželio ir pagrindinės mokyklos direktorė Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė: „Brangieji, Vasario 16-oji turbūt pati brangiausia ir pati gražiausia šventė kiekvienam lietuviui. Nepaisant to, kokiam pasaulio kampelyje jis gyventų, ir praėjus šimtmečiams lietuviška dvasia kiekvieno lietuvių širdyje yra gyva. Labai džiaugiuosi, kad ji gyva ir Suvalkuose, kad mes turim ir lietuviškas pamaldas, ir draugiją, kuri tiek metų kruopščiai

organizuoja šitą šventę, kad mes susirenkam, kartu meldžiamės, kad atvedate vaikus į besikuriančias lietuviškas švietimo įstaigas. Tik mūsų darbas, bendras darbas, mūsų vienybė ir tautinės tapatybės suvokimas yra kelrodis mums visiems. Taigi dar kartelį Lenkijos lietuvių bendruomenės valdybos vardu sveikinu visus su Lietuvos valstybės atkūrimo diena.“

Po šiltų sveikinimo žodžių prieš altorių išsirikiavo Suvalkų lietuvių ansamblių „Sūduva“ (vad. Arnoldas Vaznelis) ir „Ančia“ (vad. Vytautas Batvinskas) dainininkai. Ansamblių ir kiti minėjimo dalyviai sugiedojo Lietuvos himną. Vėliau ten pat, bažnyčioje, vyko meno programėlė. „Ančia“ padainavo Justino Marcinkevičiaus kūrinį „Lopšinė gimtinei ir motinai“ (solo partijas puikiai atliko Algis Bira su vadovu), o „Sūduva“ sugiedojo Petro Jančako sakralinį kūrinį „Tėve mūsų“. Anot vadovo, tai buvusi gera vieta ir proga pasimelsti už Lietuvą. Dainininkai kaip paprastai pasirodė tobulai. Nors koncertas buvo neilgas (ribojimo mus laikas, nes netrukus turėjo prasidėti šv. Mišios lenkų kalba), bet labai aukšto lygio.

Šventė tęsėsi „Vienybės“ klube. Atvykusiuosius trumpai pasveikinus LLD Suvalkų skyriaus pirmininkė O. Virbylienė suteikė žodį kun. A. Opanovskiui. Jis sukalbėjo trumpą maldą ir palaimino maistą. Visiems pasistiprinus, buvo tęsiamas „neoficialusis“ šventinis koncertas. Abu ansambliai padainavo daug skambių patriotinių ir liaudies dainų. Keletą linksmų muzikinių kūrinių atliko „Ančios“ kapela (vad. V. Batvinskas) ir „Sūduvos“ muzikantas Darius Malinauskas.

Nors šiemet Vasario 16-ąją šventėme patys suvalkiečiai, tikrai nesigailime. Malonu buvo artimiau pabendrauti su jaunesniąja Suvalkų lietuvių karta. Ypač vakaronės metu buvo jaučiamas tas ypatingas kartų ryšys, lyg būtume didžiulė šeima. Ne vienas mūsų senjoras kalbėjo, jog ne veltui daugiau kaip šešiasdešimt metų puoselėjo lietuvių Suvalkų mieste, kad yra kam perimti veiklą... Jaunimas – tai mūsų ateitis! Šaunuoliai!

Onutė VIRBYLIENĖ

„Ančia“ Vasario 16-osios minėjime (Iš Onutės Virbylienės albumo)

Kovo 11-osios minėjimas

Šiais metais Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienos minėjimas pirmą kartą vyko Suvalkų lietuvių pagrindinėje mokykloje. Šįkart šventėme kitaip nei paprastai.

Šventę pradėjo Suvalkų lietuvių ansamblis „Sūduva“. Šokėjos atliko įspūdingą šokį, dainininkams dainuojant sutartinę „Kas tar teka“. Po trumpo pasirodymo visi susirinkusieji žiūrėjo V. V. Landsbergio filmą „Senis prie jūros“.

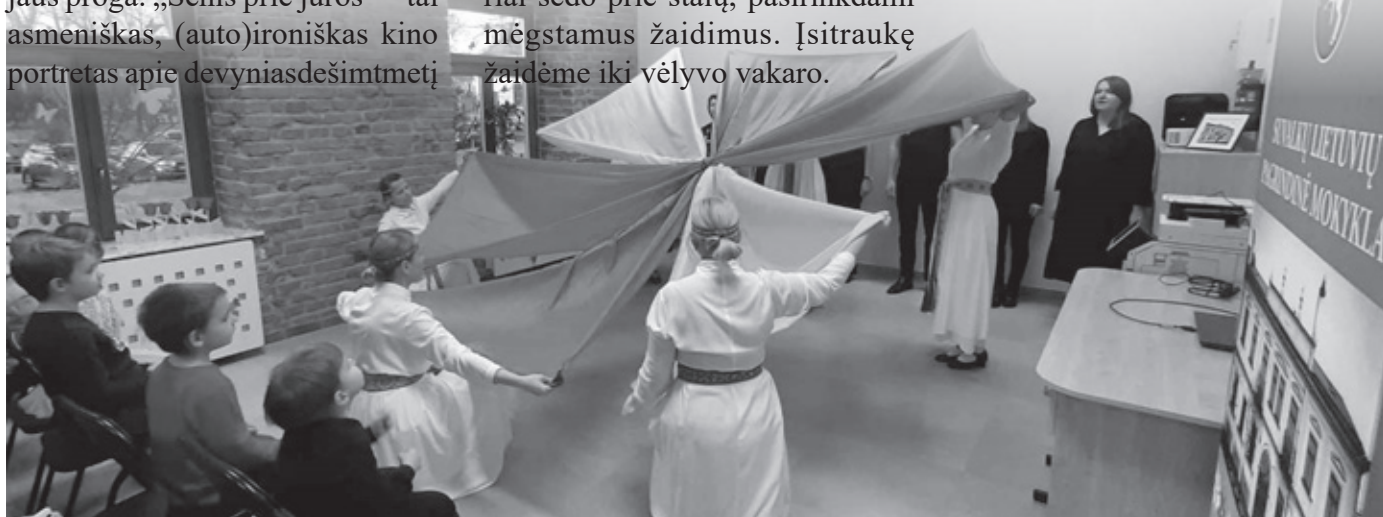
Filmą-portretą apie savo tėvą režisierius sukūrė profesorius Vytauto Landsbergio 90 metų jubilėjaus proga. „Senis prie jūros“ – tai asmenišką, (auto)ironišką kino portretą apie devyniasdešimtmetį

žmogų, vis dar aktyvų, pilietišką ir kūrybingą, kažkada stovėjusį Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo darbų fronte. Tačiau filmas ne apie praeitį, o apie dabartį. Brandaus, valingo, pasiutusiai užsispyrusio žmogaus portretas, nepalaužiamo, skaidraus ir aiškaus mąstymo netgi senatvės laikotarpiu. Filmas apie tai, kokia buvusio atkurto valstybės vadovo kasdienybė.

Po meno programos ir filmo prasidėjo lietuviškų stalo žaidimų vakaras. Dalyvavo suaugusieji, jaunimas ir vaikai. Visi labai noriai sėdo prie stalų, pasirinkdami mėgstamus žaidimus. Įsitraukę žaidėme iki vėlyvo vakaro.

Kovo 11-oji – Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo diena. Viena svarbiausių valstybinių švenčių. Paminėti ją galima įvairiais būdais. Svarbiausia žinoti, kas esame, iš kur kilome, kokie žmonės ir kuo vadovaudamiesi atkakliai kovojome už tai, kad šiandien galėtume gyvuoti laisva, niekieno nevaržoma tauta. Svarbu ypač jaunajai kartai susimąstyti ir suvokti, kad laisvė – didžiausia kiekvieno žmogaus ir visos tautos vertybė. Tai ne dovana, duota visam laikui, tai tautos žmonių ir jų nepalaužiamų vadų iškovotas turtas, kurį reikia branginti, saugoti, vertinti ir ginti.

Daiva KRAKAUSKAITĖ

Kovo 11-osios minėjimo Suvalkuose akimirka (Iš Daivos Krakauskaitės albumo)

IŠKELIAVO Į ANAPILĮ KAZIMIERAS VYTAUTAS SENDA

Kazimieras Vytautas Senda

Praėjusiais metais mus pasiekė liūdna žinia, kad lapkričio 18 d. Čikagoje mirė buvęs Suvalkų lietuvių veikėjas Kazimieras Vytautas Senda, kilęs iš Navinykų kaimo. Vyresniosios kartos lietuviai tikriausiai jį pažinojo, o jaunesnieji ne, kadangi jis seniai nebegyveno Suvalkuose. Man pačiam teko su juo trumpai bendrauti.

K. V. Senda gimė 1949 m. gruodžio 10 d. Navinykų kaime, Jono ir Česlavos Sendų šeimoje, kurioje užaugo net 7 vaikai: Vytautas, Česlovas, Algirdas, Irena, Teresė, Elena ir Teklė. Vytautas iš brolių buvo vyriausias. Baigęs Punsko bendrojo lavinimo licėjų lietuvių dėstomąją kalbą dirbo Vidugirių ir Šipliškių valsčiuose, Suvalkų vai-

vadijos įstaigos Kontrolės skyriuje. Gavo daug vaivados apdovanojimų už gerą darbą. Visuomeniškai veikė Kaimo jaunimo sąjungoje ir Kaimo sporto draugijoje.

1989 m. K. V. Senda išvyko į Kanadą, o vėliau persikėlė į Čikagą, kur gyveno iki mirties. Gyvendamas Čikagoje, įsijungė į Pasaulio lietuvių bendruomenės veiklą.

Kazimieras Vytautas Senda (dešinėje) ir Gintautas Marcinkevičius

1978 m. susituokė su vokiečių kalbos mokytoja Onute Šimilevičiūte iš Šipliškių valsčiaus Mikolajaukos kaimo. Su ja susilaukė dviejų vaikų: dukros Almos ir sūnaus Viktoro. Gyvendamas Suvalkuose, įsitraukė į Lietuvių visuomeninės kultūros draugijos skyriaus veiklą. 1986–1988 m. ėjo pirmininko pareigas. Kartu su Gintautu Marcinkevičiumi suorganizavo lietuvių kalbos pamokas, kurios pirmus metus vyko lietuvių privačiuose butuose. Pirmuosius dvejus metus mokė mokytojas Jonas Karčiauskas iš Punsko.

Už darbą šioje organizacijoje gavo Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos pirmininko prof. dr. Vytauto Landsbergio padėką.

Jau kelerius metus vis ruošėsi sugrįžti į Lenkiją, bet likimas lėmė kitaip. Nesulaukė jo žmona, vaikai. Nespėjo pamatyti dukros sūnaus.

Net šių metų balandį urna su pelenais pervežta į Punską ir pašarvota laidojimo namuose. Velionį išlydėti į paskutinę kelionę atvyko keletas Suvalkų lietuvių. Laidotuvėse balandžio 13 d. dalyvavo daug žmonių. Šv. Mišias Punsko

Kazimieras Vytautas Senda Čikagos botanikos sode 1995 m.

bažnyčioje aukojo kun. Povilas Slaminis, jam patarnavo Juozas Šimilevičius. Mišių pabaigoje atsisveikinimo žodžius tarė Kostas Leončikas. Laidojant Punsko kapinėse susirinkusieji sugiedojo „Viešpaties angelą“ ir Lietuvos himną.

Dėkoju Onutei Sendienei už pateiktą informaciją ir nuotraukas.

Kostas LEONČIKAS

*Mes negalime užpildyti Jūsų netekties,
Bet norime pasidalinti Jūsų skausmu.*

*Mes negalime pakeisti lemties,
Bet norime palengvinti jos kelią.*

*Mes negalime įveikti būties,
Bet norėtume padėti savo buvimu.*

Gerbiamieji,

su giliu liūdesiu išlydime į paskutinę kelionę mirusį Kazimierą Vytautą Sendą, kurį laiką gyvenusį Suvalkuose. Gyvendamas šiame mieste, 1986–1988 m. jis ėjo Lietuvių visuomeninės kultūros draugijos Suvalkų skyriaus pirmininko pareigas. Kartu su Gintautu Marcinkevičiumi organizavo lietuvių kabos pamokas, kurios pirmus metus vyko privačiuose Suvalkų lietuvių butuose, o antrus – kukliose Lietuvių visuomeninės kultūros draugijos patalpose. Jų darbas nenuėjo veltui, kadangi šios pamokos vyksta ir dabar, tik jau visai kitokiomis sąlygomis.

Dėl Kazimiero Vytauto Sendos mirties Suvalkų lietuviai nuoširdžiai užjaučia žmoną Onutę, dukrą Almą, sūnų Viktorą ir artimuosius. Telydi Jus paguoda ir dvasios stiprybė šią sunkią netekties valandą.

Vytautai, ilsėkis ramybėje Punsko kapinėse.

Bendravimo pasiilgus

*Oi atsiliepkit visi,
Kuriuos pažinoti teko,
Kai skrido laiškai mieli,
Turtinę bendrą šneką.*

*Padėkit atsigauti
Po to laukimo slogties:
Imkime bičiuliauti –
Jausti plakimą širdies.*

*Nepalikit nežinioj –
Skersvėjuos kasdienybės,
Nesgi dienoj kiekvienoj
Žingsnis link amžinybės...*

2023-06-14

Jeronimas ŠALČIŪNAS

Sūduva šalia sesės Prūsijos

*Kraštas nuo amžių garsėjo.
Šešupė su gentimi šnekėjo,
Vandens lašais visus vaišino,
Po sunkių darbų gaivino.*

*Šešupės takas vingiuotas,
Akmenėliais jos vardas išrašytas.
Plaukdami vandenys garsus išduoda.
Sūduviui kalbos tarmė duota.*

*Seni gyventojai Sūduvos
Mokė šio krašto istorijos.
Motina žemė gimtinė
Dainavos dainą išmokė.*

*Kraštas su savo kalba, tradicijomis,
Neleista keisti tvarką įtakomis.
Gamtos prigimtis galinga
Nurodo kelių teisingą.*

*Upė, tekanti pro Sūduvą,
Sutinka gilų Ančios ežerą.
Vanduo tamsus, net juodas, traukia
Gauti minčių, kalbančių apie šį krantą.*

Genovaitė PEČIULYTĖ

Marijampolė

*Lietuvos pietvakarių pačiam pakraštyje
Garsėja miestas bemaž kiekvienoje srityje!
Tai Marijampolė su taisyklinga lietuvių kalba.
Ji ne veltui kultūros lopšiu vadinama.*

*Prie Šešupės upės vingiuotų vandenų
Išaugo daug nusipelnusių ir didingų žmonių.
Basanavičius, Kudirka čia lankė mokyklą,
Marijonai vienuoliai įsteigė ne vieną leidyklą.*

*Miestas savo vardą praradęs buvo.
Gerai, kad tie blogi laikai pražuvo!
Apie gyvenimą praeityje paminklai byloja.
Tegul prieš koją daugiau čia nestoja.*

*Marijampolė tai miestas nuostabus,
Žiemą bei vasarą visiems patrauklus.
Čia daug gražių parkų žaliuoja,
Gyventojai pilna krūtine kvėpuoja.*

Onutė VIRBYLIENĖ

Senoji nuotrauka

*Senoji nuotrauka albume,
Gyvybingas šulinys kieme,
Seniai pradingę pėdos,
Išdžiūvusios ašaros veide.*

*Laikas bėga negailestingai,
Viską nešas su savim,
Nublėsta gerai pažįstami veidai...
Ar tu ką nors kitiems palikai?*

*Palikimas tai sąvoka plati,
Kartais pats savim net netiki...
Kodėl aš čia? Kas tai yra?
Gyvenimas sava daina.*

Teresė JONUŠKIENĖ

Gyvenimo pavasaris

Saulė šildo žemę, baigės žiema,
Ilgėja dienos, sužaliavo gamta.
Paukščiai parskrido iš pietų,
Bus jiems miela gyventi tarp savų.
Pavasaris žygiuoja kartu!

Šeimų vaikai išvyko į kitą kraštą,
Tėvai liko vieni, iš vaikų gauna kartais laišką.
Tėveliai pavargo nuo darbų, neturi jėgų visai.
Štai naujiena – sugrįžo vaikai!
Čia bus pavasaris tikrai!

Mieste gyveno dvidešimt metų kartu tėtis ir mama,
Bet vyras paliko žmoną, rado poniutę naują.
Iš pradžių tėvui buvo gerai, kol buvę jo pinigai.
Paskui tėtis sugrįžo pas mamą galutinai.
Čia vėl pavasaris pražydo gražiai!

Kitoje šeimoje gyveno suaugę vaikai,
Jų tėveliai dirbo, o jie išdykavo puikiai.
Kai tėvai nedavė pinigų, vaikai rado darbą,
Šeimoje įsigalėjo vėl gerumas, daina ir malda.
Ir šioj šeimoj viešpatavo pavasaris visada!

Ar namie, ar kitur darbe būkime protingi,
Tada visur gerbs mus žmonės, o mes būsim laimingi.
Darbais ir tik geromis kalbomis didžiukimės kartu,
Tada bus vien taika ir tikra meilė tarp žmonių,
O gyvenimo pavasaris širdyje neišblės!

Pranas SOVULIS

Krepšinis

Gyvai pažadinta aistra sportui
Pavergė moksleivių širdis.
Tai krepšinis – antroji lietuvių religija,
Kartu ir Punsko krašto garbės simbolis.

Šalia Ernesto buto, užu tvoros,
Įrengta repetacijoms aikštė padori.
Popietėmis būreliai moksleivių lanko,
Kamuolį varinėja, žaidžia, vieta atoki.

mano ašaras
sulesa paukščiai
skrisdami meta jas
į sausą žemę

taip gimsta lietus

mano mintis
paima debesys
plaukdami išbarsto jas
dangaus skliaute

taip gimsta žvaigždės

mano žodžius
pagrobia vėjas
ir kaip pienės pūką
sėja po laukus

taip gimsta poezija

kiekvienas iš mūsų savotiškas kūrėjas

Jolanta MALINAUSKAITĖ-VEKTORIENĖ

Ernestas bemat draugus pranoko
Ir lyderio pareigose pakilo.
„Žalgirio“ areną skanduotėmis lydėjo,
Sekė triukus lietuvių krepšinio.

Pamilta sporto šaka pirmąpradė
Užklupo tarsi lemtis geroji.
Lenkijos mastu lydėjo Gorlicose.
Punskiečiams teko vieta ketvirtoji.

Gegužis – tai ir brandos testas,
Mat už langų kaštonai šypsos.
Kur gyvenimas lenks, kur likimas,
Ten jaunystės keliai atviri vingiuos.

Kazimieras BARANAUSKAS

Gerbiami „Suvalkiečio“ skaitytojai!

Norime Jums pranešti, kad Lenkijos lietuvių draugijos Suvalkų skyrius turi labai daug sunkumų dėl patalpų išlaikymo, kadangi Lenkijos vidaus reikalų ir administracijos ministerija tam tikslui skyrė ribotą kiekį lėšų. Iki šiol už nuomą mokėjome iš Suvalkų lietuvių paaukotų pinigų, tačiau mūsų galimybės išlaikyti patalpas mažėja. Norime jas išlaikyti iki tol, kol bus atidarytas Suvalkų lietuvių švietimo ir kultūros centras.

Suvalkų lietuviai daug aukojo patalpų išlaikymui, kai turėjome būstinę Minkevičiaus gatvėje, ir 2012 m., kai gavome dabartines patalpas Kosciuškos gatvėje.

Kreipiamės į savo tautiečius, prašydami padėti mums išlaikyti patalpas. Būsime labai dėkingi už Jūsų aukas. Jas galima perduoti mūsų skyriaus valdybai.

Lenkijos lietuvių draugijos
Suvalkų skyriaus valdyba

Š. m. kovo 18 d. mirė
Bronė Kasperavičiūtė-Jankauskienė,
buvusi ilgametė
Suvalkų lietuvių visuomenininkė.
Nuoširdžius užuojautos žodžius
artimiesiems skiria

LLD Suvalkų skyrius

LLD Suvalkų skyriaus kronika

• **2024 m. sausio 7 d.** Po lietuviškų šv. Mišių LLD Suvalkų skyriaus būstinėje, t. y. „Vienybės“ klube, vyko „Ančios“ ansamblio repeticija, vėliau – Naujųjų metų sutiktuvių vakaronė prie vaišių stalo. Savo šventkelionės į Medžiugorję (Bosnija ir Hercegovina) įspūdžiais pasidalijo Teresė Uzdi-laitė ir Aurelija Pečiulytė.

• **Sausio 16 d.** LLD Suvalkų skyriaus būstinėje paminėtos Sausio 13-osios tragiškų įvykių 33-iosios metinės, vėliau vyko ansamblio „Ančia“, vadovaujamo Vytauto Batvinsko, dainų ir giesmių repeticija. Pabaigoje 70-ojo gimtadienio proga pasveikintas ansamblietis Algis Bira iš Marijampolės.

• **Sausio 21 d.** „Vienybės“ klube vyko LLD Suvalkų skyriaus valdybos pasitarimas. Kalbėta apie sunkią padėtį, susijusią su skyriaus patalpų išlaikymu. Išdininkas, sekretorius Kostas Leončikas trumpai pristatė 2023 m. finansinę ataskaitą.

*Nuoširdžiai sveikiname
„Ančios“ ansamblio dalyvį
Algį Birą
jubiliejinio 70-ojo gimtadienio proga.*

LLD Suvalkų skyrius

Algiui Birai 70-ojo gimtadienio proga

*Per Marijampolę apdainuota Šešupė teka,
Ten žmonės gražiai kalba, šneka.
Tame mieste choras Šešupės vardą gavo,
Jis daug giedojo, dainų sudainavo.*

*„Šešupės“ chore Algis Bira dainuoja,
Visus vyrus ir moteris dalyvaut motyvuoja.
Daug jis atliko tautiškų dainų.
Algiui dainuojant miela ir jauku.*

*Lietuviškos dainos kaip skanus vynas,
Lai jas dainuoja vaikai ir jaunimas.
Kada Algis į Suvalkus atvyksta,
Visi linksmi dainuojam, vargai išnyksta.*

*Ar pavasaris, ar žiema – tegul lydi mus daina.
Pralinksmės lietuviai ir visa Lietuva.
Sveikiname Algį su gimimo diena,
Lai būna sveikas ir laimingas visada.*

Pranas SOVULIS

„Ančios“ ansamblio dalyvis Algis Bira švenčia savo gimtadienį (Kosto Leončiko nuotr.)

• **Sausio 27 d.** Marijampolės Šv. Arkangelo Mykolo bazilikoje vyko Jurgio Matulaičio gimimo dangui iškilmingas minėjimas. Šventėje dalyvavo ir Lenkijos lietuviai iš Punsko ir Suvalkų.

• **Vasario 13 d.** „Vienybės“ klube vyko „Ančios“ ansamblio repeticija. 55-ojo gimtadienio proga pasveikinta ansamblietė Aušra Adomavičiūtė iš Marijampolės.

Gyvenamųjų butų valdyba atsiuntė raštą, kuriame pranešė apie nekilnojamojo turto mokesčio pakėlimą iš 6 zł už 1 m² iki 8,51 zł už 1 m², taigi nuo vasario 1 d. už patalpų nuomą reikia mokėti 718,11 zł už mėnesį. Atskiras mokestis kas mėnesį esąs už patalpų šildymą, vandenį ir nuotekas, elektrą.

• **Vasario 16 d.** Teresė Uzdiailaitė, Marijona Dapkevičiūtė ir kiti aplankė Suvalkų kapinėse Bakalariavos g. esančius Lietuvos didvyrių kapus.

• **Vasario 18 d.** Suvalkų lietuviai Švč. Jėzaus Širdies bažnyčioje – Dievo Gailestingumo šventovėje iškilmingai paminėjo Vasario

16-ąją. Pamaldas už Lietuvos valstybę ir jos laisvės kovotojus aukojo kun. Andžejus Opanovskis (Andrzej Opanowski). Po šv. Mišių ten pat vyko minėjimas, o vėliau „Vienybės“ klube vakaronė.

• **Vasario 24 d.** Vilniuje vyko Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos narių susitikimas su Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministre Agne Bilotaite. Jame dalyvavo taip pat Lenkijos lietuvių draugijos Suvalkų skyriaus pirmininkė Onutė Virbylienė.

• **Kovo 10 d.** Suvalkų lietuvių pagrindinėje mokykloje vyko

Iš kairės: Vilniuje gyvenantis Lenkijos lietuvis Algimantas Kalinauskas, LR vidaus reikalų ministrė Agnė Bilotaitė, LLD Suvalkų skyriaus pirmininkė Onutė Virbylienė (Iš Onutės Virbylienės albumo)

Lenkijos lietuvių bendruomenės, „Sūduvos“ bei Suvalkų lietuvių švietimo įstaigų bendruomenės surengtas Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dienos minėjimas, kuriame dalyvavo ir LLD Suvalkų skyriaus atstovai.

• **Kovo 12 d.** Po ansamblio „Ančia“, vadovaujamo Vytauto Batvinsko, dainų ir giesmių repeticijos LLD Suvalkų skyriaus sekretorius Kostas Leončikas visų vyrų vardu pasveikino ansamblietes Moters dienos proga.

Gimtadienį švenčia Lenkijos lietuvių draugijos Suvalkų skyriaus pirmininkė Onutė Virbylienė ir ansamblio „Ančia“ dalyvis Ričardas Jurgelevičius (Kosto Leončiko nuotr.)

Teklė Gibavičienė ir Onutė Virbylienė „Vienybės“ klube riša verbas (Iš Onutės Virbylienės albumo)

• **Kovo 18 d.** Mirė buvusi ilgametė dainininkė, giesmininkė, visuomenininkė Bronė Kasperavičiūtė-Jankauskienė.

• **Kovo 19 d.** Vyko „Suvalkiečio“ redakcijos posėdis.

• **Kovo 21 d.** Teklė Gibavičienė ir Onutė Virbylienė LLD Suvalkų skyriaus būstinėje rišo verbas. Kitą dieną Teresė Uzdilaitė su Suvalkų lietuvių pagrindinės mokyklos pirmokais keletą verbų nunešė į Švč. Jėzaus Širdies bažnyčią – Dievo Gailestingumo šventovę ir papuošė palaimintojo arkivyskupo Teofiliaus Matulionio relikvijų vietą.

Suvalkų lietuvių atstovai dalyvavo Bronės Kasperavičiūtės-Jankauskienės laidotuvėse Punske.

Naudotasi Kosto Leončiko rašyta LLD Suvalkų skyriaus kronika.

Onutė VIRBYLIENĖ

Vasario 16-osios minėjime Lietuvos Respublikos ambasadoje (Iš „Sūduvos“ archyvo)

Iš „Sūduvos“ veiklos

„Sūduvos“ ansamblis aktyviai veikia nuo 2018 m. Vis ieškome naujų veiklų, naujų dalyvių, naujų iššūkių. Šie metai ypatingi – Lietuvos dainų šventė švenčia 100-metį. Renginys Vilniuje prasidės birželio 30 d. pasaulio lietuvių koncertu „Sujunkime Lietuvą. Aš

esu Lietuva“ ir paviljonų miestelio šurmuliu. Dalyvaus ir „Sūduva“, sėkmingai perėjusi ansamblių atranką.

Lietuvos valstybės atkūrimo diena Lietuvos Respublikos ambasadoje Varšuvoje

Vasario 15–16 d. laikinosios reikalų patikėtinės Varšuvoje ambasadorės Audronės Markevičienės

kvietimu Suvalkų lietuvių ansamblis „Sūduva“ dalyvavo Lietuvos valstybės atkūrimo dienos minėjime LR ambasadoje. 2024-ieji Lietuvos Seimo sprendimu paskelbti Diplomato Lozoraičių metais. Ta proga garsus Lietuvos istorikas dr. Algimantas Kasparavičius skaitė paskaitą „Per lūžtantį ledą: dvi diplomatų Lozoraičių šeimos kartos XX amžiaus Lietuvos nacionalinių interesų sargyboje“. Paskaita išties

„Sūduva“ minint Vasario 16-ąją Suvalkuose (Onutės Virbylienės nuotr.)

labai įdomi ir turininga. Juk buvo kalbama apie neeilines asmenybes. Susirinkusieji galėjo užduoti klausimų – susidomėjimas šia tema buvo labai didelis. Nepritrūko ir mūsų krašto akcentų.

Po paskaitos „nuskambėjo“ Arnoldo Vaznelio vadovaujamo „Sūduvos“ vokalinio ansamblio meno programa – paties vadovo aranžuotos lietuvių liaudies dainos ir sutartinės, sakralinės muzikos kūriniai. Publikai suvalkiečių pasirodymas labai patiko – plojimais paprašyta atlikti dar vieną dainą. Vakaronėje dalyvavo ir LR konsulato Seinuose vadovas ambasadorius Genadijus Mackelis su darbuotojų komanda. Smagu, kad į renginį atėjo kraštiečiai, gyvenantys Varšuvoje, kad jiems svarbu minėti tokią iškilų datą lietuvių būryje.

Kitą dieną „Sūduvos“ ansambliciai aplankė M. K. Čiurlionio mirties vietą, pagerbdami ir prisimindami iškilų lietuvių kompozitorių ir dailininką.

Nuoširdžiai dėkojame gerb. Audronei Markevičienei už kvietimą ir gerb. Genadijui Mackeliui už visokeriopą pagalbą.

Minint Kovo 11-ąją vykęs lietuviškų žaidimų vakaras (Daivos Krakauskaitės nuotr.)

Vasario 16-oji Suvalkų lietuvių „Vienybės“ klube

Vasario 18-ąją Lietuvos valstybės atkūrimo dienos minėjimas, skirtas plačiai Suvalkų lietuvių bendruomenei, pradėtas šv. Mišių auka, kurią atnašavo kunigas Andžejus Opanovskis (Andrzej Opanowski). Po Mišių bažnyčioje nuskambėjo LLD Suvalkų skriaus ansamblio „Ančia“ ir vokalinio ansamblio „Sūduva“ dainos.

Renginys tęsėsi „Vienybės“ klube. Netilo patriotinės ir tautinės dainos. Suvalkų lietuviai turi viltį, kad kitais metais Vasario 16-oji bus švenčiama jau baigtoje remontuoti ir statyti Suvalkų lietuvių pagrindinėje mokykloje. Pastatas jungs visų kartų Suvalkų lietuvius: darželinukus, moksleivius, „Sūduvos“ ir „Ančios“ ansamblicius bei visus tuos, kas neabejingi lietuviškumo puoselėjimui ir išlaikymui Suvalkų mieste. Už visa tai esame ir būsimė dėkingi Lietuvai.

Vasario 16-osios minėjimo Suvalkuose dalyviai (Onutės Virbylienės nuotr.)

Kaziuko mugė Suvalkuose

Kovo 3 d. „Sūduvos“ dainos nuskambėjo tradicinėje Kaziuko mugėje Suvalkuose. Pirmą kartą į renginį buvo pakviestas mūsų ansamblis. Labai džiaugiamės, kad bendradarbiavimas su Suvalkų miesto kultūros centru tampa vis glaudesnis, kad vis dažniau esame kviečiami dalyvauti miesto erdvėje rengiamuose koncertuose.

Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dienos minėjimas

Kovo 10-osios popietę „Sūduvos“ ansamblis pakvietė suvalkiečius Kovo 11-osios proga surengtam minėjimui. Renginys vyko Suvalkų lietuvių pagrindinėje mokykloje. Sugiedojome „Tautišką giesmę“. Trumpą meno programą

pristatė „Sūduvos“ ansambliečiai. Kartu pažiūrėjome Vytauto V. Landsbergio sukurtą filmą „Senis prie jūros“. Tai nuoširdus Vytauto Landsbergio pasakojimas apie nueitą gyvenimo kelią, žygdarbius, gyvenimo filosofiją. Labai norėjome, kad renginys būtų jaukus ir šeimyniškas, todėl didžią vakaro dalį skyrėme lietuviškiems stalo žaidimams. Smagu, kad susirinko nemažai žmonių, kad tėveliai atsivedė savo vaikučius, kad mokame kartu švęsti, bendrauti. Ačiū visiems, kas neabejingi lietuvių kultūrinei veiklai Suvalkuose.

„Tegyvuoja teatras“ apdovanojimui Kupiškyje

Kovo mėnuo – teatro mėnuo, mat 27 dieną minima Tarptautinė teatro diena. Ta proga Lietuvoje

rengiami „Tegyvuoja teatras“ apdovanojimai. „Sūduvos“ teatro režisierėi Jolantai buvo skirtos dvi nominacijos ir viena statulėlė atkeliavo į jos rankas – Ryškiausio jaunimo spektaklio (už Punsko LKN jaunių teatro „Kregždė“ spektaklį – A. Mickevičiaus „Vėlines“). Po renginio vyko pasitarimas dėl Dainų šventės Teatro dienos, kurioje dalyvaus ir „Sūduvos“ aktoriai.

Smagu, kad 100-mečio Dainų šventės programoje dalyvaus ir suvalkiečiai. Laukia jų intensyvūs pasiruošimo darbai, begalės repeticijų ir nepakartojamas džiaugsmas būti dalelyte tokio svarbaus ir reikšmingo renginio.

Jolanta
MALINAUSKAITĖ-VEKTORIENĖ

„Sūduva“ Kaziuko mugėje (Iš „Sūduvos“ archyvo)

Sausio mėnesį paminėjome Laisvės gynėjų dieną, kuri visiems laikams įrašyta į mūsų tautos istoriją.

Sausio 22 d. vyko ypatinga šventė – Suvalkų viešbutyje „Loft“ pasveikinome mūsų brangiausių senelius, skirdami jiems meno programėlę.

Vasario 12 d. vyko Karnavalas. Tai buvo tikrai smagi diena. Užgavėnių proga vaikai paruošė savo Morę, kaukes bei kepė blynus.

Vasario 16 d. vyko iškilmingas Lietuvos valstybės atkūrimo dienos minėjimas. Grupė „Žemyna“ paruošė programėlę. Skambėjo lietuviškos dainos ir eilėraštukai.

Kovo mėnesį, nekantriai laukdami pavasario, sėjome kartenes, pupas bei rašėm pavasariui ilgesio laiškus.

Kovo 11 oji – Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo diena. Grupė „Gabija“ su auklėtoja paruošė iškilmingą minėjimą. Po jo kartu su auklėtojomis ir direktore išvykome į Kampuočius prie akmenų, skirtų šiai dienai atminti. Suvalkų lietuvių pagrindinės mokyklos mokiniai bei darželio atstovai šiame minėjime dalyvavo pirmą kartą.

Kovo 21 d. pasitikome ilgai lauktą pavasarį.

Kovo 27 d. paminėjome Tarpautinę teatro dieną.

Kovo 28 d. vyko margučių marginimo dirbtuvėlės. Darėme ir kitokius velykinius darbelius.

Aneta ALEKSAITĖ

Suvalkų lietuvių vaikų darželio šventės ir šio kiadieniai

Laisvės gynėjų dieną (Iš Suvalkų lietuvių vaikų darželio archyvo)

Minint Vasario 16-ąją (Iš Suvalkų lietuvių vaikų darželio archyvo)

Kovo 11-oji Suvalkų lietuvių vaikų darželyje (Iš Suvalkų lietuvių vaikų darželio archyvo)

Iš Suvalkų lietuvių pagrindinės mokyklos gyvenimo

Sausio 11 d. pirmokai paminėjo Laisvės gynėjų dieną.

Sausio 22 d. iškilmingai pasveikinome senelius su jų švente.

Vasario 6 d. pirmokai pirmą kartą nuvyko į miesto biblioteką.

Pirmokai paminėjo Sausio 13-ąją (Iš Suvalkų lietuvių pagrindinės mokyklos archyvo)

Suvalkų mokinukai Kovo 11-osios minėjime Kampuočiuose

Pirmos klasės mokinukai dalyvavo edukacinėse dirbtuvėse „Apie Velykas anglų kalba“.

Vasario 16 d. mokiniai pasveikino su Lietuvos švente.

Kovo 11-osios proga pirmokučiai dalyvavo iškilmėse Kampuočiuose, prie akmens, skirto Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienai.

Kovo 13 d. mūsų mokyklą aplankė garbūs svečiai – Lietuvos Respublikos konsulato Seinuose vadovas Genadijus Mackelis ir Lenkijos Seimo narys Jacekas Niedzwiedzki (Jacek Niedźwiedzki).

Kovo 22 d., pirmokams belaukiant Velykų, tikybos mokytoja Terešė Uzdilaitė papasakojo apie verbas.

Rūta BALYTIENĖ

Iš kairės: Lietuvos Respublikos konsulato Seinuose vadovas G. Mackelis, Lenkijos Seimo narys J. Niedźwiedzki, Suvalkų lietuvių pagrindinės mokyklos direktorė J. Malinauskaitė-Vektorienė (Iš Suvalkų lietuvių pagrindinės mokyklos archyvo)